

Eläinten oikeudet ja eläinsuojelulainsäädäntö

Tiina Pelkonen

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Eläinten oikeudet ja eläinsuojelulainsäädäntö

Tiina Pelkonen
Liiketalouden koulutus
Opinnäytetyö
huhtikuu, 2023

Tiina Pelkonen

Eläinten oikeudet ja eläinsuojelulainsäädäntö

Vuosi 2023 Sivumäärä 52

Tämä opinnäytetyö tarkastelee eläinten oikeudellista asemaa, voimassa olevaa eläinsuojelulainsäädäntöä sekä syksyllä 2022 eduskunnalle annettua, pitkään valmisteltua lakiehdotusta eläinten hyvinvoinnista. Kansallinen eläinsuojelulainsäädäntö on päivittymässä joiltain osin, kun uusi laki eläinten hyvinvoinnista tulee voimaan 1.1.2024 ja korvaa nykyisen eläinsuojelulain.

Opinnäytetyössä selvitetään, mitä eläinten oikeuksilla tarkoitetaan ja miten ne ovat kehittyneet länsimaissa. Opinnäytetyössä tarkastellaan voimassaolevaa sekä kansallista että EU-lainsäädäntöä ja selvitetään sitä, miten lainsäädäntö vastaa tämänhetkistä käsitystä eläinten hyvinvoinnista ja mitä muutoksia uusi laki tuo mukanaan eläinten hyvinvointia ajatellen. Näkökulmana on erityisesti tuotantoeläinten asema. Opinnäytetyössä tarkastellaan myös eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä muissa länsimaissa.

Tässä opinnäytetyössä käytettiin pääasiassa lainopillista tutkimusmenetelmää. Aineistona käytettiin lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä ja muuta lain valmisteluaineistoa sekä aiheeseen liittyviä selvityksiä, artikkeleita ja tutkimuksia. Johtopäätöksenä voi todeta, että laki eläinten hyvinvoinnista tuo jonkin verran parannuksia eläinten hyvinvointiin pitkällä aikavälillä, mutta uudistukset ovat maltillisia eivätkä länsieurooppalaisessa vertailussa erityisen edistyksellisiä. Lainsäädäntöä tutkiessa tuli myös esiin, että joillakin eläimillä on enemmän oikeuksia kuin toisilla, riippuen siitä mihin tarkoitukseen eläintä pidetään.

Asiasanat: eläinten oikeudet, eläinsuojelulaki, eläinten hyvinvointi

Tiina Pelkonen

Animal rights and the animal welfare legislation

Year 2023

Pages

52

This thesis examines the legal status of animals, the current legislation concerning animal welfare and also the government proposal on new animal welfare legislation that was submitted to the parliament in the fall of 2022. The national animal welfare legislation is going to be updated, when the new law on animal welfare enters into force on January 1, 2024 and replaces the current animal welfare law.

The aim of this thesis is to examine what animal rights mean and how they have developed in Western countries. The thesis examines the national and EU legislation that is in force and how the legislation corresponds with the current understanding of the needs of animals and whether the new law will bring any changes to the welfare of animals, especially from production animals' point of view. The study also reviews animal welfare legislation in other Western countries.

The research method used was legal dogmatics. Legislation, government proposals and other statute drafting documents as well as reports, articles and studies related to the subject were used as sources. As a conclusion, it can be stated that the new law on animal welfare brings some improvements to animal welfare in the long term, but the reforms are moderate and not particularly progressive when compared to other Western European countries. Research also revealed that some animals have more rights than others, depending on the purpose for which the animal is kept.

Keywords: Animal rights, Animal Welfare Act, animal welfare

Sisällys

1	Johdanto.....	8
2	Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus	9
3	Sanastoa	10
4	Mitä eläinoikeus on?.....	11
4.1	Eläinten suojelu vs. eläinten oikeudet	12
4.2	Eläimet oikeusobjektina vai sittenkin oikeussubjektina	13
4.3	Eläinten perusoikeudet	14
4.4	Lyhyesti länsimaisen eläinoikeuden historiasta	15
5	Eläinten suojelua koskeva EU-lainsäädäntö ja Euroopan neuvoston sopimukset	18
5.1	Eläinten suojelua koskevat Euroopan neuvoston sopimukset	19
5.2	Euroopan unionissa vireillä olevia eläinten hyvinvointiin liittyviä lainsäädäntöuudistuksia	19
6	Eläinten oikeuksia koskeva lainsäädäntö muissa maissa	20
6.1	Ruotsi	20
6.2	Norja	21
6.3	Tanska	22
6.4	Sveitsi.....	22
6.5	Yhdysvallat	23
7	Suomalaisen eläinsuojelulainsäädännön historiaa	25
8	Voimassa oleva eläinsuojelulainsäädäntö	27
8.1	Eläinsuojeluviranomaiset	28
8.2	Eläinsuojelurikokset	29
8.3	Tarpeettoman kärsimyksen aiheuttaminen.....	30
8.4	Tuotantoeläinten hyvinvointi ja lainsäädäntö	30
8.5	Eläinten eriarvoinen kohtelu	32
9	Eläinsuojelulaista lakiin eläinten hyvinvoinnista.....	33
9.1	Uudistuksen tausta ja tavoitteet.....	34
9.1.1	Kokonaisuudistuksen valmistelu	34
9.1.2	Lisääntynyt tieto ja muuttuneet asenteet	35
9.2	Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi	36
9.2.1	Lakiehdotuksen sisältämät uudistukset	36
9.2.2	Sanna Marinin hallitusohjelmasta johtuvat muutokset.....	38
9.2.3	Lausuntopalaute	39
9.2.4	Eduskuntakäsittely	42
10	Johtopäätökset ja pohdinta.....	44

Lähteet.....	46
--------------	----

Lakiluettelo

Eläinsuojelulaki (247/1996)

Eläinsuojeluasetus (396/1996)

Rikoslaki (39/1889)

Animal Welfare Act

Cruelty to Animals Act 1876

Djurskyddslag 2018:1192

Lov nr 133 af 25/02/2020

Lov om dyrevelferd LOV-2009-06-19-97

Tierschutzgesetz

1 Johdanto

Eläinten oikeudet ovat polarisoiva kysymys. Eläinten oikeuksista puhuminen voi tuoda joidenkin mieleen radikaalin ”kettutyttöilyn”¹ tai tunteen, että niillä yritetään rajoittaa henkilön valinnanvapautta ruoan suhteen, elinkeinonvapautta tai omistusoikeutta, onhan eläin lain mukaan esine. Eläimille annetaan usein erilainen arvo sen mukaan miten läheisinä niitä pidetään²: lemmikkikoiralle on helpompi ajatella oikeuksia kuin eläintehtaassa miljoonien kaltaistensa massaan hukkuvalle broilerille, joka päättyy lounasravintolassa lautaselle.

Tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään eläinten oikeudellista asemaa, eläinsuojelulainsäädännön nykytilaa ja sen kehittymistä. Voimassa oleva eläinsuojelulaki (247/1996) on vuodelta 1996 ja sitä pidetään yleisesti vanhentuneena³. Maailma on muuttunut vuosikymmenten kuluessa, ja eläinten hyvinvoinnista on kertynyt ja kertyy koko ajan enemmän tutkimustietoa⁴.

Eläintuotanto on myös muuttunut: kotieläintilojen määrä on laskenut mutta niiden koko on kasvanut ja tuotanto automatisoitunut⁵. Eläintuotannon teollistuttua eläimiä on pyritty jalostamaan yhä tuottavammiksi mikä tuo mukanaan hyvinvointiongelmia. Eläinten tehotuotannolla on myös ympäristövaikutuksia.⁶

Eläinsuojelulain uudistaminen on ollut vireillä jo pitkään.⁷ Lainsäädäntöä pyritään uudistamaan eläimen hyvinvoinnin näkökulmasta aiemman suojelullisen asenteen sijaan⁸. Uutta eläinten hyvinvointilakia on valmisteltu jo useamman hallituskauden ajan, se hyväksyttiin vihdoon maaliskuussa 2023 ja lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2024 alussa.⁹ Tässä opinnäytetyössä tutkitaan mitä vaikutuksia muutoksilla tulee olemaan eläinten hyvinvointiin.

¹ Eronen 1997, MTV Uutiset 2016.

² Kupsala 2015, 79.

³ Maa- ja metsätalousministeriö 2023.

⁴ Eläinten hyvinvointikeskus 2023.

⁵ Kupsala 2011, 7.

⁶ Kupsala 2015, 78.

⁷ Maa- ja metsätalousministeriö 2023.

⁸ HE 186/2022, 37.

⁹ Maa- ja metsätalousministeriö 2023.

2 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus

Tämän opinnäytetyön päätarkoitus on selvittää eläinten oikeudellista asemaa Suomen lainsäädännössä ja selvittää vireillä olevia muutoksia kansalliseen eläinsuojelua koskevaan lainsäädäntöön sekä sitä, miksi uudistusta on alettu tehdä. Opinnäytetyössä kiinnitetään huomiota erityisesti tuotantoeläinten oikeuksiin ja siihen, miten ne muuttuvat, kun lainsäädäntömuutokset tulevat voimaan. Suomessa on kasvatetaan vuosittain miljoonia tuotantoeläimiä, joiden elämään ja kuolemaan eläinten hyvinvointia koskevalla lainsäädännöllä on vaikutusta¹⁰.

Opinnäytetyössä pohditaan myös eläinoikeuksien filosofiaa ja kerrotaan eläinoikeuden historiasta ja eläinsuojelulainsäädännön kehittymisestä Suomessa. Tutkimuskysymykset liittyvät eläinten oikeudelliseen asemaan Suomessa ja miten se on muuttumassa lähiaikoina.

Aihe on ajankohtainen, koska eläinsuojelulainsäädäntöä ollaan parhaillaan päivittämässä. Maa- ja metsätalousministeriön valmisteleva hallituksen esitys uudeksi eläinten hyvinvointilaiksi on annettu eduskunnalle syyskuussa 2022 ja lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024.¹¹ Hallituksen esityksestä ja sen sisällöstä kerrotaan tarkemmin luvussa yhdeksän.

Opinnäytetyön toteutustapa on oikeusdogmaattinen eli lainopillinen tutkimus. Lainoppi tutkii voimassaolevaa oikeutta ja selvittää, mitä voimassaolevat oikeusnormit sisältävät.¹² Lainopin tehtäviin on perinteisesti kuulunut oikeusnormien tulkinta ja systematisointi.¹³ Lainopissa oikeutta tarkastellaan sisäisestä näkökulmasta.¹⁴

Opinnäytetyössä on käytetty tiedonlähteinä voimassaolevaa lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä ja muuta säädösvalmistelun tausta-aineistoa sekä aiheeseen liittyviä selvityksiä, tutkielmia ja uutis- ja aikakausjulkaisujen artikkeleita.

¹⁰ Luonnonvarakeskuksen tilastojen mukaan suomalaisissa teurastamoissa teurastettiin vuonna 2022 nautaeläimiä 256 477 yksilöä, sikoja 1,86 miljoonaa yksilöä, lampaita 59 108 yksilöä, vuohia 891 yksilöä, hevosia 729 yksilöä ja siipikarjaa noin 82 miljoonaa yksilöä.

¹¹ Maa- ja metsätalousministeriö 2023.

¹² Hirvonen 2011, 21-22.

¹³ Hirvonen 2011, 22.

¹⁴ Hirvonen 2011, 26.

3 Sanastoa

Tässä luvussa käydään läpi termejä, jotka tulevat eteen myöhemmin tässä opinnäytetyössä eläinten oikeuksista ja tuotantoeläinten hyvinvoinnista puhuttaessa.

Oikeussubjektius tarkoittaa kykyä olla oikeuksien tai velvollisuuksien haltija, oikeussubjekti voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.¹⁵

Itseisarvo tarkoittaa sitä, että eläimen arvo ei riipu ihmisen sille antamasta arvosta, vaan eläin on arvokas itsessään.¹⁶

Käyttäytymistarpeella tarkoitetaan eläimelle ominaista ja sen hyvinvoinnille ja normaalille kehitymiselle välttämätöntä käyttäytymistä. Jos eläin ei pääse toteuttamaan käyttäytymistarpeita, aiheutuu siitä eläimelle turhautumista ja stressiä, mikä voi johtaa haitallisiin käyttäytymismuutoksiin.¹⁷

Kirurginen kastratio on karjuporsaille tehtävä toimenpide, jossa kivekset vedetään ulos ihoon tehdyn viillon kautta ja siemenjohtimet katkaistaan. Tuloksena on vakava kudosaivuri ja pitkäkestoinen voimakas kipu.¹⁸ Voimassa oleva laki ei edellytä kivunlievitystä.

Nupoutus on vasikan sarven aiheen tuhoamista, jolloin eläimelle ei kasva sarvia. Nupoutus tehdään eläimien ja niiden hoitajien loukkaantumisriskin vähentämiseksi. Sarven aihe poltetaan kuumalla raudalla, mikä aiheuttaa eläimelle palovammoja ja hermovaurioita.¹⁹

Parsinavetoissa nautoja pidetään kytkettynä ja niiden liikkumismahdollisuudet ovat rajalliset. Parsinavetta rajoittaa myös eläinten mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen toistensa kanssa. Valtioneuvoston asetuksen nautojen suojelusta (592/2010) 17 §:n mukaan parsinavetoissa pidettyjen lypsylehmien ja maidontuotantoa varten kasvatettavien hiehojen tulee päästä jaloittelemaan laitumelle tai muuhun tarkoituksenmukaiseen tilaan vähintään 60 päivänä toukokuusta syyskuuhun, mutta aluehallintovirasto voi myöntää tuotantotilalle enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan vapautuksen jaloitteluvaatimuksesta muun muassa jos sopivaa laidunta ei ole käytettävissä. Lihasonneja, joita pidetään parsinavetoissa, ei juurikaan laidunnetta, joten niiden mahdollisuudet liikkumiseen ovat huonot.²⁰

¹⁵ Hoppu 2020, 33.

¹⁶ Kupsala 2022.

¹⁷ Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 2014, 1.

¹⁸ Eläinten hyvinvointikeskus 2022.

¹⁹ Helsingin yliopisto, eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2022.

²⁰ Eläinten hyvinvointikeskus 2014, 9.

Pihattonavetoissa eläin voi itse liikkua eri puolilla pihattoa, hoitaa sosiaalisia suhteita laumassa ja hakeutua syömään, juomaan tai lepäämään. Pihatot voivat olla eristettyjä lämminpihattoja tai eristämättömiä kylmäpihattoja.²¹ Laki ei tällä hetkellä velvoita antamaan pihattonavetoissa pidettäville naudoille ulkoilumahdollisuutta.

Porsitushäkki on häkki, jossa emakkoa pidetään porsimisen ja porsaiden imetysjakson ajan. Emakko ei pääse kääntymään häkissä ja se rajoittaa laajalti eläimen mahdollisuuksia toteuttaa luontaista käyttäytymistarvetta.²²

Tiineytyshäkki estää emakon kääntymisen ja liikkumisen. Emakkoa pidetään tiineytyshäkissä porsaiden vieroituksesta seuraavan tiineytymisen varmistamiseen saakka.²³

4 Mitä eläinoikeus on?

Eläinoikeus tutkii ihmisen ja eläimen välistä suhdetta, eläinten oikeudellista asemaa ja eläimiin liittyvää lainsäädäntöä; mitä se sisältää, miten sitä tulkitaan ja sovelletaan.²⁴ Suomessa ja Euroopassa eläinoikeus on vielä uudehko oikeudenala, mutta Yhdysvalloissa eläinoikeudella, Animal Law, on jo melko vakiintunut paikkansa muiden oikeustieteen alojen joukossa²⁵. Esimerkiksi Harvardin yliopistossa eläinoikeutta on voinut opiskella vuodesta 2000 asti ja yliopisto tarjoaa nykyään kokonaisen Animal law & policy -koulutusohjelman.²⁶ Suomessa eläinoikeutta voi opiskella yliopistossa yksittäisten kurssien verran²⁷, eikä kotimaisia eläinten suojelua tai eläinten oikeudellisesta asemaa käsitteleviä oikeustieteellisiä tutkimuksia löydy vielä kovin montaa. Oikeustieteellisen aineiston ja opetuksen vähäisyydestä sekä mahdollisesti myös eläimiä edelleen vähättelevistä käsityksistä johtuen eläinoikeuden kehitys ei ole ollut kovin nopeaa.²⁸

Eläinoikeuden peruskysymyksiä ovat eläinten oikeudellisen aseman muuttaminen ja vahvistaminen sekä eläinten käytön hyväksyttävyyys. Vaikka eläinoikeudelliset tutkimukset sijoittuvat usein esimerkiksi oikeusteorian, ympäristö-oikeuden, hallinto-oikeuden tai rikos-oikeuden alle, eläinoikeus on kokonaisuutena poikkitieteellinen, liikkuen eri julkis- ja yksityisoikeuden aloilla tutkimuksen painopisteistä ja metodeista riippuen. Eläinoikeuden

²¹ Eläinten hyvinvointikeskus 2023.

²² Eläinten hyvinvointikeskus 2023.

²³ Eläinten hyvinvointikeskus 2023.

²⁴ Wahlberg 2018, 179.

²⁵ Kaplan 2023.

²⁶ Brooks McCormick Jr. Animal Law & Policy Program 2023.

²⁷ Eläinten vuoro 2023.

²⁸ Wahlberg 2018, 182.

tutkimus on eläin-, ei ihmislähtöistä, ja menetelminä käytetään usein oikeusdogmaattista, oikeusteoreettista, oikeuspoliittista tai oikeushistoriallista lähestymistapaa.²⁹

Vaikka eläinoikeuden keskiössä on eläin ja eläinten suojeleminen, eläinoikeuteen liittyy paljon muutakin kuin vain eläinten suojeleminen kärsimykseltä, kuten esimerkiksi ruoantuotannon oikeudelliset näkökulmat ja ongelmat. Eläinten käyttö ruoaksi nykyisellä tavalla on paitsi ympäristöä, myös kansanterveyttä rasittavaa, joten eläinten suojeleminen oikeudellisin keinoin on kyse myös ympäristöuhkien, kansanterveysongelmien ja eläintautiepidemioiden torjumisesta. Jotkut eläinten hyvinvointiin liittyvät kysymykset eivät ole ratkaistavissa vain oikeudellisin keinoin, joten eläinoikeustutkimuksen on käytävä vuoropuhelua muiden tiede- ja tutkimusalojen kanssa, ja oltava siten monitieteellinen. Eläinoikeudessa on myös tehty rajanvetoa, että kaikki eläimiä jotenkin koskettava ei ole eläinoikeutta, vaan lähtökohtana olisi elävä eläin. Tällöin esimerkiksi eläinten ruojen hävittämiseen liittyvät oikeudelliset seikat eivät kuuluisi eläinoikeuden alaan.³⁰

4.1 Eläinten suojeleminen vs. eläinten oikeudet

Perinteisesti eläinten oikeudellista asemaa on tarkasteltu kahdesta vastakkaisena pidetystä näkökulmasta: eläinsuojelun (animal welfare) tai eläinten oikeuksien (animal rights) kannalta. Eläinsuojelulla on tarkoitettu sääntelyä siitä, mikä on eläimelle hyväksyttävä hyvinvoinnin taso ja mitä ihminen voi eläimelle tehdä. Nämä voimassa olevat, eläimen hyvinvointia koskevat lait on laadittu hyvin paljolti ihmislähtöisesti, sääntelemään ihmisen toimintaa eri eläimiä kohtaan, eikä niissä kyseenalaisteta eläinten käyttöä. Tarkoitus on eläinten suojeleminen tarpeettomalta kärsimykseltä.³¹ Nykyisen lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan on kuitenkin todettu olevan riittämättömiä suojelemaan eläimiä tarpeeksi hyvin ihmisen toimilta.³²

Eläinten oikeudet -näkökulmaa on pidetty eläinsuojelun usein radikaalina vastakohtana, epärealistisena aktivismina. Eläinten oikeuksien kannattajat argumentoivat, että eläimillä on itseisarvo ja painottavat, että eläinten oikeuksia koskevaa lainsäädäntöä on tehtävä eläinlähtökohtaisesti. Ihmisten perusoikeudet eivät automaattisesti menisi eläinten oikeuksien edelle, vaan niitä tasapainotettaisiin keskenään. Tämä näkökulma on kohdannut torjuntaa oikeusoppineissa, koska eläin ei yleisen käsityksen mukaan voi olla oikeussubjekti, eikä sillä siksi voi olla oikeudellisia oikeuksia.³³

²⁹ Wahlberg 2018, 182-183.

³⁰ Wahlberg 2018, 179-183.

³¹ Wahlberg 2018, 185-186

³² Koskela 2017, 110.

³³ Wahlberg 2018, 187-188.

Nämä kaksi edellä mainittua näkökulmaa ovat nykyään lähempänä toisiaan, eikä eläinten oikeuksia ja hyvinvoinnin sääntelyä enää nähdä toisensa poissulkevinä asioina.

Eläinoikeustieteen alalla viime vuosina tapahtunut kehitys on laajentanut perinteistä kahtia jaottelua, jota on kritisoitu suppeaksi ja näkökantoja kärjistäväksi lähestymistavaksi. Eläinten suojeleminen voidaan nykyään ymmärtää laajemmin, etsimällä uusia eläinkeskeisiä ajatusmalleja.³⁴

Laajemmassa lähestymistavassa pyritään eläimiin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä avaamaan laajemmin ja lainsäädännön kehittämiseen eläinkeskeisyydestä käsin. Eläinoikeudelliset tutkimukset tarkastelevat oikeudellisia kysymyksiä uudesta näkökulmasta ja voisivat käsitellä vaikkapa sitä, miten eläinten aseman muuttuminen oikeussubjektiksi vaikuttaisi metsästämiseen, tai sitä miten eläinsuojeluvalvonta toteutuu eläimen näkökulmasta. Oikeustieteen lisäksi tarvitaan joissain kysymyksissä myös esimerkiksi filosofiaa, luonnontieteitä ja yhteiskuntatieteitä auttamaan ihmisiä ymmärtämään eläimiä ja ihmisen suhdetta niihin. Lisääntynyt tieto ja moraalisten arvojen muutos luo edellytyksiä lainsäädäntömuutoksille, mutta myös toisinpäin: lainsäädäntö vaikuttaa moraalisiin arvoihin.³⁵

4.2 Eläimet oikeusobjektina vai sittenkin oikeussubjektina

Oikeussubjekti ja oikeusobjekti ovat keskeisiä käsitteitä oikeustieteessä.³⁶ Oikeussubjekteilla eli ihmisillä ja oikeushenkilöillä, kuten esimerkiksi yrityksillä, on juridisia oikeuksia ja velvollisuuksia.³⁷ Oikeusobjekti-termiä taas voidaan käyttää mistä tahansa, mikä ei ole oikeussubjekti, kuten esimerkiksi esineistä ja eläimistä.³⁸ Nykyajattelun mukaan eläimiä siis pidetään oikeudellisessa mielessä oikeusobjekteina oikeussubjektin sijaan, mutta tähän on esitetty myös eriäviä näkemyksiä: mitä jos eläin voisikin olla oikeussubjekti ja mitä jos niille voisikin myöntää oikeuksia?

Nykyinen oikeussubjekti-käsitys perustuu 1800-luvun saksalaiseen ajatteluun, missä oikeussubjektit miellettiin oikeuksien ja velvollisuuksien haltijoiksi ja heidän oikeutensa ymmärrettiin niin sanotun tahtoteorian mukaisesti. Tahtoteoriaan vetoajien mukaan eläimille ei voi myöntää oikeuksia, koska oikeuksissa on kyse vaikuttamisesta jonkun toisen velvollisuuksiin, eivätkä eläimet voi käyttää tahdonvaltaa. Tahtoteorialla oli merkittävä vaikutus 1700- ja 1800-luvuilla saksalaisessa oikeustieteessä, ja myös esimerkiksi filosofi Immanuel Kantin oikeuskäsitykseen, jossa maailma jaettiin henkilöihin ja esineisiin. Henkilöillä on arvo tai arvokkuus ja he ovat rationaalisia, esineillä on hinta. Oikeusjärjestelmä

³⁴ Wahlberg 2018, 188.

³⁵ Wahlberg 2018, 188.

³⁶ Kurki 2018, 470.

³⁷ Hoppu 2020, 37.

³⁸ Kurki 2018, 470.

oli olemassa vain henkilöiden vapauden suojelemiseksi, heitä eikä heidän omaisuuttaan ei saanut häiritä vastoin heidän tahtoaan.³⁹

Kantin ajattelun mukaan ihmisellä on siis oikeuksia, koska hän voi tahdollaan vaikuttaa toisten velvollisuuksiin. Oikeus-sanaa käytetään tahtoteorian merkityksessä esimerkiksi kun puhutaan jonkun oikeudesta nostaa kanteita tai oikeudesta vaatia korvauksia, ja eläimet eivät tietenkään itse pysty nostamaan kanteita. Toisaalta lapsetkaan eivät itse nosta kanteita, eikä kukaan silti ole kiistämässä lasten oikeuksia. Oikeuksia voidaankin ajatella myös toisin kuin yllä esitettyssä tahtoteorian mukaisessa suppeassa merkityksessä. Niin sanottujen intressiteoreetikoiden määrittelyn mukaan oikeudenhaltijaksi lasketaan olento, jonka intressejä suojataan velvollisuuksiin; jollakin on siis jokin juridinen velvollisuus, joka on hyödyllinen olennolle. Esimerkiksi vanhemmalla on velvollisuus huolehtia lapsestaan ja se on lapsenkin intresseissä, mistä seuraa lapsen oikeus huolenpitoon.⁴⁰

Intressiteorian mukaisesti eläimilläkin siis voidaan katsoa olevan jo joitakin rajallisia juridisia oikeuksia.⁴¹ Oikeudet ovat tietenkin paljon suppeampia kuin ihmisten oikeudet, eläimiä saa tappaa ja käyttää eläinkokeisiin, mutta ei miten tahansa. Jos ja kun myönnetään, että eläimillä on jo oikeuksia ja että lainsäädäntö ei oikeastaan kohtele eläimiä enää pelkästään esineinä, vaan niitä suojellaan myös, koska ne ovat tuntevia olentoja, eikä vain yleisen järjestyksen tai ihmisen omien tunteiden vuoksi, voidaan tarkastella uudestaan oikeussubjektin käsitettä ja mitä se voisi tarkoittaa eläinten kohdalla.⁴² Joissain yhteyksissä eläimiä voitaisiin esimerkiksi alkaa kohdella asianosaisina eläinsuojeluun liittyvissä oikeusjutuissa.⁴³

4.3 Eläinten perusoikeudet

Eläimillä ei ole Suomessa perusoikeuksien suojaa. Eläinten oikeudet eivät ole oikeusjärjestelmämme prioriteeteissa mitenkään korkealla ja eläinsuojelusaännöksiä joudutaan sovittelemaan ihmisen perusoikeuksien väliin. Esimerkiksi tuotantoeläinten oloihin puuttuminen törmää usein perustuslaissa turvattuun omistusoikeuteen tai jopa uskonnonvapauteen, kun kyse on teurastustavoista.⁴⁴ Turkistarhauksen kieltämiseen liittyvässä keskustelussa taas nousee esiin elinkeinovapaus, tosin perustuslakivaliokunta on todennut, että perustuslaista ei sinällään löydy estettä kieltää turkistarhausta siinä

³⁹ Kurki 2017, 140, 142.

⁴⁰ Kurki 2017, 141.

⁴¹ Kurki 2017, 144.

⁴² Kurki 2017, 145, 147.

⁴³ Kurki 2017, 149.

⁴⁴ Kurki 2017, 152.

tapauksessa että eduskunnan enemmistö sitä haluaisi ja esitys täyttäisi perustuslain vaatimukset⁴⁵.

Suomen eläinoikeusjuristit ry on laatinut konkreettisen ehdotuksen eläinten perusoikeuksiksi. Yhdistyksen ehdotuksen mukaan perustuslakiin lisättäisiin oma luku eläinten perusoikeuksista. Uusi luku 2a sisältäisi pykälät koskien eläintensuojelua, eläinten perusoikeuksien turvaamista, luonnonvaraisten eläinten perusoikeuksia, ihmisen hoidosta riippuvaisten eläinten perusoikeuksia, kuten oikeus elämään sekä lajityypilliseen käytökseen, ja eläinten jalostuskieltoa.⁴⁶ Ehdotusta voidaan pitää radikaalina, koska se käytännössä lopettaisi esimerkiksi eläinten tuottamisen ruoaksi ja ohjaisi Suomea kohti vegaanista yhteiskuntaa⁴⁷ eläimen tappamisen ollessa mahdollista vain välttämättömissä tilanteissa⁴⁸.

Vähemmän jyrkänkin eläinten perusoikeuksia koskevan pykälän lisääminen perustuslakiin voisi parantaa eläinten asemaa ja toisi esiin, että eläinten hyvinvointi on yhtäläinen perustavanlaatuisen arvo kuin esimerkiksi omaisuudensuoja. Esimerkiksi lisäämällä perustuslakiin eläimen oikeus hyvinvointiin tai oikeus olla kokematta tarpeetonta kärsimystä vaikuttaisi laintulkintaan, eikä eläimen kokemaa kärsimystä enää voisi sivuuttaa kuten useimmissa tapauksissa tehdään verrattaessa eläimen intressiä ihmisen kilpailevaan intressiin.⁴⁹

4.4 Lyhyesti länsimaisen eläinoikeuden historiasta

Eläinoikeuden historiaa tutkineen Thomas G. Kelchin mukaan eri aikakausien eläimiä koskevalla lainsäädännöllä on ollut eri motivaatioita. Varhaisimmat lait laadittiin uskonnollisten tai taloudellisten syiden vuoksi, ja myöhemmin lainsäädännöllä pyrittiin ohjailemaan ihmisten käytöstä haluttuun suuntaan. Modernin ajan eläinsuojelulakien motivaationa taas on ollut eläinten suojeleminen, mutta eläinten hyvinvointia koskevan tutkimuksen lisääntyminen on muuttanut tai muuttamassa sääntelyä tieteellisen tiedon pohjalta.⁵⁰

Eläinten käytön oikeellisuuden pohtiminen ei ole moderni ilmiö. Jo antiikin aikana oli Pythagoraan, Plutarkhoksen ja Porfyrioksen kaltaisia filosofeja jotka vastustivat eläinten syömistä.⁵¹ Porfyrios esimerkiksi ajatteli, että eläimillä on jonkin asteinen rationaalinen sielu

⁴⁵ PeVL 18/2013 vp, 3.

⁴⁶ Eläinten vuoro 2023.

⁴⁷ Turun Sanomat 2018.

⁴⁸ Eläinten vuoro 2023.

⁴⁹ Kurki 2017, 153.

⁵⁰ Kerch 2012, 27.

⁵¹ Kerch 2012, 28.

ja siksi oikeudenmukaisuus koskisi myös niitä.⁵² Plutarkhoksen mielestä lihansyönti ei ollut tarpeellista, koska muutakin syötävää oli. Hänestä eläimillä oli samankaltaisia ominaisuuksia kuin ihmisillä ja ihmisten julmuus toisia ihmisiä kohtaan johtui käytännöstä tappaa ja syödä eläimiä.⁵³ Filosofien ajattelu ei kuitenkaan näy muinaisilta ajoilta säilyneissä eläimiä koskevissa lakiteksteissä, vaan niistä iso osa liittyy härkien omistamiseen, niiden arvoon ja tilanteisiin joissa härät ovat vahingoittaneet lajitovereitaan tai ihmisiä.⁵⁴

Keskiajalla eläimiä koskeva lainsäädäntö perustui antiikin aikojen tavoin taloudellisiin ja uskonnollisiin näkökulmiin. Frankkien laeissa oli lukuisia määräyksiä siitä, millaisia rangaistuksia toisten ihmisten omistamien eläimien varastamisesta oli luvassa. Maksettaviin korvauksiin sisältyi paitsi sakko itse varkaudesta, myös maksu siitä ajasta, kun eläin oli varkaan hallussa eikä omistaja näin ollen pystynyt hyödyntämään eläintään.⁵⁵ Keskiaikaisen kuninkaan Alfred Suuren laki yhdisti muun muassa Mooseksen lakia vanhoihin germaanisiin käytäntöihin.⁵⁶

Keskiajan ja varhaisen uuden ajan erikoisia ilmiöitä olivat eläinoikeudenkäynnit, joissa eläimiä asetettiin syytteeseen esimerkiksi ihmisen kimppuun hyökkäämisestä tai sadon tuhoamisesta.⁵⁷ Syyllisiksi tuomittujen eläinten tuomiot olivat usein hyvin julmia ja eläimiä esimerkiksi poltettiin tai haudattiin elävältä.⁵⁸ Eläimet saivat kuitenkin oikeudessa omat puolustusasianajat ja tuomiosta voitiin valittaa korkeampaan tuomioistuimeen, joka saattoi lieventää tuomiota, kuten eräässä tapauksessa, jossa hirtettäväksi määrätty lehmä sai lopulta vain iskun päähän.⁵⁹

Järjestetyt eläintappelut olivat suosittua viihdettä kuningatar Elisabeti I:n aikakaudella Englannissa.⁶⁰ Vastustajiakin oli ja esimerkiksi Cambridgessa kiellettiin härkä- ja karhutappelut vuonna 1605.⁶¹ Eläintappelut kieltävien lakien ja määräysten motiivina ei tosin ollut eläinten suojeleminen, vaan verisiä otteluita pidettiin sopimattomina kristityille, joiden velvollisuus jumalallisen järjestyksen mukaisesti oli pitää huolta eläimistä.⁶² Eläintappelukiellot kumottiin kuitenkin melko pian.⁶³

⁵² Kerch 2012, 28 mukaan Porphyry, On Abstinence from Killing Animals.

⁵³ Kerch 2012, 28 mukaan Plutarch, Morals: Of Eating Flesh 5-7.

⁵⁴ Kerch 2012, 29.

⁵⁵ Kerch 2012, 41 mukaan The Laws of the Salian Franks 3.

⁵⁶ Lee 2000, 1.

⁵⁷ Evans 1906, 112, 161.

⁵⁸ Evans 1906, 138.

⁵⁹ Evans 1906, 140.

⁶⁰ Elizabethan Era 2017.

⁶¹ British History Online 2019.

⁶² Kelch 2012, 57 mukaan Kathleen Kete, Animals and Ideology: The Politics of Animal Protection in Europe, teoksessa Representing Animals, 20.

⁶³ Kelch 2012, 57 mukaan Kathleen Kete, Animals and Ideology: The Politics of Animal Protection in Europe, teoksessa Representing Animals, 22.

1700-1800-luvuilla länsimaissa alkoi esiintyä enemmän eläinten puolesta puhujia. Heidän joukossaan oli tunnettuja kirjailijoita ja filosofejia, kuten Voltaire, joka vastusti eläinkokeita, lihansyöntiä kritisoanut Jean-Jacques Rousseau ja eläinten julmaa kohtelua säittänyt Arthur Schopenhauer.⁶⁴ Keskustelu eläinten kohtaamasta julmuudesta perustui paljolti siihen ajatukseen, että eläimet pystyivät tuntemaan kipua ja olivat siis tuntevia olentoja.⁶⁵

Vaikka 1700-luvun lopulla säädettiin joitain lakeja joiden takana vaikutti olevan halu suojella eläimiä niiden itsensä vuoksi eikä vain esimerkiksi ihmisen omaisuutena, muutosta tapahtui toden teolla 1800-luvulla.⁶⁶ Yksi ensimmäisiä varsinaisia eläinten suojeluun tarkoitettuja lakeja länsimaissa oli Yhdistyneen kuningaskunnan vuoden 1822 Martin's Act, joka kielsi julmuuden nautakarjaa, hevosia, lampaita, muuleja ja aaseja kohtaan.⁶⁷ Pari vuotta myöhemmin Englannissa perustettiin myös maailman ensimmäinen eläinsuojeluyhdistys⁶⁸ ja juuri Englannista voidaankin eläinsuojeluaatteen katsoa levinneen Pohjois-Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin.⁶⁹ Eläinkokeita alettiin Yhdistyneissä kuningaskunnissa rajoittaa lainsäädännöllä vuonna 1876.⁷⁰ Ruotsin ensimmäinen eläinsuojelulaki tuli voimaan vuonna 1858 (SFS 1857:61), koskien vain ihmisen omistamia eläimiä kunnes lakia muutettiin vuonna 1907 kattamaan myös vapaana elävät eläimet.⁷¹

Natsi-Saksan tiukat eläinsuojelulait ovat eräs 1900-luvun alkupuolella tapahtuneista ehkä hieman yllättävistä kehityksistä eläinsuojelun saralla. Vuonna 1933 ja 1934 annettujen eläinten suojelua koskevien lakien mukaan tarpeettoman kärsimyksen aiheuttamisesta eläimelle saattoi saada sakon lisäksi jopa kaksi ja puoli vuotta vankeutta. Juutalaisten vainoamista pidetään taustasyynä sille, että Saksa myös kielsi teurastuksen ilman nukutusta tai tainnutusta, ja teki näin kosher-sääntöjen mukaisesti suoritetusta rituaaliteurastuksesta laitonta.⁷² Hitlerin on sanottu halunneen kieltää eläinkokeet täysin, mutta myöntyneen kompromissiin, jossa niitä rajoitettiin merkittävästi. Esimerkiksi tuntuva kipua ja vahinkoa aiheuttavat toimenpiteet kiellettiin kokonaan tietyin poikkeuksien ja hevosten, koirien,

⁶⁴ Kelch 2013, 349 mukaan Richard D. Ryder, *Animal Revolution: Changing Attitudes towards Speciesism*, 56-57.

⁶⁵ Kelch 2013, 349 mukaan Richard D. Ryder, *Animal Revolution: Changing Attitudes towards Speciesism*, 61-62.

⁶⁶ Kelch 2013, 349-350.

⁶⁷ Kelch 2013, 350 mukaan Steven M. Wise, *Rattling the Cage: Toward Legal Rights for Animals* 43-44.

⁶⁸ RSPCA 2023.

⁶⁹ Kokkonen 2007, 24.

⁷⁰ Cruelty to Animals Act 1876.

⁷¹ Svärd 2015, 16.

⁷² Kelch 2013, 363 mukaan Boria Sax, *Animals in the Third Reich: Pets, Scapegoats, and the Holocaust*, 110-11, 116.

kissojen ja apinoiden käyttö eläinkokeissa oli vuoden 1938 lain mukaan sallittu vain, jos koetta ei voitu suorittaa minkään muun eläimen avulla.⁷³

5 Eläinten suojelua koskeva EU-lainsäädäntö ja Euroopan neuvoston sopimukset

Euroopan unionin ensimmäinen tuotantoeläinten hyvinvointia koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin 1970-luvulla. EU:n eläinsuojelusäännöt pohjautuvat niin kutsuttuun viiteen vapauteen: eläimillä on oltava vapaus nälästä ja janosta, vapaus olla tuntematta oloaan epämukavaksi, vapaus kivusta, vammoista ja sairauksista, vapaus luontaiseen käyttäytymiseen sekä vapaus pelosta ja tuskasta. Eläinten hyvinvoinnin katsotaan olevan keskeinen osa kestävästä tuotantosta.⁷⁴

Euroopan unionin viimeisimmässä, vuonna 2009 voimaan tullessa perussopimuksessa eli Lissabonin sopimuksessa, eläimet määritellään tunteviksi olennoiksi. Lissabonin sopimuksen 13 artikla edellyttää, että ”laatiessaan ja pannaessaan täytäntöön unionin maatalous-, kalastus- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita sekä politiikkaa tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja avaruuden aloilla unioni ja jäsenvaltiot ottavat eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon kunnioittaen samalla erityisesti uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja”.⁷⁵

EU:ssa noudatettavat eläinten hyvinvointia koskevat normit ovat EU:n mukaan eräitä maailman tiukempia. Suurin osa säännöistä koskee tuotantoeläimien kohtelua tiloilla, kuljetuksessa ja teurastuksessa. Eläinten kohtelua säännellään asetuksin, direktiivein ja sopimuksin.⁷⁶

EU:n eläimiä koskevaan lainsäädäntöön sisältyy muun muassa asetus eläinten lopettamisesta⁷⁷, direktiivi tuotantoeläinten suojelusta⁷⁸ sekä direktiivit vasikoiden suojelusta⁷⁹, sikojen suojelusta⁸⁰ ja munivien kanojen suojelusta⁸¹. Asetuksia sovelletaan

⁷³ Kelch 2013, 364 mukaan Boria Sax, *Animals in the Third Reich: Pets, Scapegoats, and the Holocaust*, 112, 175-176.

⁷⁴ Euroopan unioni 2023.

⁷⁵ Lissabonin sopimus (2007/C 306/01).

⁷⁶ Euroopan parlamentti 2022.

⁷⁷ Neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä (EY) N:o 1099/2009.

⁷⁸ Neuvoston direktiivi tuotantoeläinten suojelusta 98/58/EY.

⁷⁹ Neuvoston direktiivi vasikoiden suojelun vähimmäisvaatimuksista 2008/119/EY.

⁸⁰ Neuvoston direktiivi sikojen suojelun vähimmäisvaatimuksista 2008/120/EY.

⁸¹ Neuvoston direktiivi munivien kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksista 1999/74/EY.

sellaisenaan jäsenvaltioissa, eikä niitä tarvitse panna täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä tai sopimuksilla, kuten direktiivejä⁸².

5.1 Eläinten suojelua koskevat Euroopan neuvoston sopimukset

Suomi noudattaa Euroopan neuvoston eurooppalaisiin yleissopimuksiin kuuluvia eläinsuojelun vähimmäisvaatimuksia. Yksi keskeisistä sopimuksista on eurooppalainen yleissopimus tuotantoeläinten suojelusta (SopS 47/1992), jota sovelletaan esimerkiksi elintarvikkeiden ja turkisten tuotantotarkoituksessa kasvatettaviin tai pidettäviin eläimiin ja on tarkoitettu erityisesti tehotuotantojärjestelmissä pidettävien eläinten suojeluun. Tuotantoeläimiä pyritään suojelemaan tarpeettomalta kärsimykseltä ja vammoilta.

Euroopan neuvosto on lisäksi laatinut eurooppalaisen yleissopimuksen teuraseläinten suojelusta (SopS 48/1992). Yleissopimuksesta löytyvät vähimmäisvaatimukset sitä koskien, miten eläimet on toimitettava teurastamoon, miten niitä on säilytettävä teurastamiseen asti ja miten teurastaminen tulee toteuttaa. Eurooppalainen yleissopimus eläinten suojelemiseksi kansainvälisten kuljetusten aikana (SopS 18/1975) sisältää määräyksiä kotieläinten, muiden nisäkkäiden, lintujen ja vaihtolämpöisten eläinten kuljetuksesta.

Eurooppalainen yleissopimus lemmikkieläinten suojelusta (SopS 49/1992) taas sisältää vähimmäisvaatimukset lemmikkieläinten kasvattamiselle, kaupalle ja pidolle. Eurooppalainen yleissopimus kokeellisiin ja muihin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien selkärankaisten eläinten suojelemiseksi (SopS 85/1990) koskee koe-eläinten suojelua.

5.2 Euroopan unionissa vireillä olevia eläinten hyvinvointiin liittyviä lainsäädäntöuudistuksia

Pelloilta pöytään -strategia (COM(2020) 381) on Euroopan komission vuonna 2020 julkaisema strategia entistä kestävämmän ja terveellisemmän ruoantuotannon takaamiseksi. Strategian tavoitteena on muun muassa uudistaa EU:n lainsäädäntöä koskien eläinten hyvinvointia, teurastusta ja kuljetusta sekä tehdä ehdotus elintarvikkeiden pakkausmerkintöjen uudistamisesta, jotta kuluttajat pystyvät helpommin valitsemaan kestävästi tuotettuja elintarvikkeita. Strategia kuuluu Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelmaan.⁸³

End the Cage -kansalaisaloitteen tavoitteena on saada EU:hun lainsäädäntö, jossa kielletään tuotantoeläinten häkkikasvatus, kuten esimerkiksi porsitushäkit ja emakkokarsinat sekä vasikoiden yksittäiskarsinat⁸⁴. Kansalaisaloitteen johdosta Euroopan komissio sitoutui

⁸² Ojanen 2016, 43, 45.

⁸³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle COM(2020) 381.

⁸⁴ Euroopan unioni 2023.

esittämään vuoden 2023 aikana lainsäädäntöehdotuksen, jolla asteittain lopetetaan häkkien käyttö munivien kanojen, kanien, nuorikkokanojen, siitoskanojen, siitosbroilereiden, viiriästen, ankojen ja hanhien kasvatuksessa ja kielletään emakoiden porsitushäkit sekä vasikoiden yksittäiskarsinat.⁸⁵

6 Eläinten oikeuksia koskeva lainsäädäntö muissa maissa

Tässä luvussa tarkastellaan lyhyesti, millainen eläinsuojelulaki eräissä verrokkimaissa on. Katsaukseen on valittu mukaan Ruotsi, Norja ja Tanska, jotka ovat oikeusjärjestelmältään ja kulttuuriltaan Suomea muistuttavia ja joiden lainsäädäntöön kansallista lainsäädäntöä usein verrataan. Maat ovat eläinsuojelulaeiltaan monissa asioissa Suomea edellä. Lisäksi mukaan on otettu Yhdysvallat, jonka oikeusjärjestelmä eroaa Pohjoismaista sekä Sveitsi, jolla on kiinnostavia erityispiirteitä, mitä tulee eläinten oikeudelliseen asemaan.

6.1 Ruotsi

Ruotsissa eläinsuojelulain (Djurskyddslag 2018:1192) ja eläinsuojeluasetuksen (Djurskyddsförordning 2019:66) uudistukset tulivat voimaan keväällä 2019. Lainsäädännön uudistamisella pyrittiin varmistamaan eläinten parempi suojelu sekä edistämään eläinten hyvinvointia ja kunnioittamista. Samalla lainsäädäntöä selkeytettiin ja sen kieltä modernisoitiin. Eläinsuojelulakia sovelletaan tuotantoeläimiin, harrastus- ja seuraeläimiin ja muihin ihmisen hoidossa oleviin eläimiin, sekä eräin poikkeuksin myös luonnonvaraisiin koe-eläimiin ja villiintyneisiin ja hylättyihin kotieläimiin.⁸⁶

Lakiin lisättiin uutena vaatimus eläinten pitäjän ja hoitajan riittävästä pätevyydestä. Kotieläinten hylkääminen on kielletty. Eläimiä tulee pitää ja hoitaa niiden hyvinvointia edistävällä tavalla ja häiriökäyttäytymistä ehkäisten. Eläimiä ei saa valmentaa, kilpailuttaa tai testauttaa tavalla, joka aiheuttaa niille kärsimystä. Lisäksi eläinsuojelulainsäädännön päivittämisen yhteydessä salassapitosäännöksiä muutettiin niin, että terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen henkilöstöllä annettiin mahdollisuus ilmoittaa tietyistä eläinten hyvinvointia koskevista ongelmista valvontaviranomaisille tai poliisille.⁸⁷

Ruotsissa porsitus- ja tiineytyshäkit ovat olleet kiellettyjä vuodesta 1989 lähtien ja uusien parsinavetoiden rakentaminen vuodesta 2007. Käytössä jo oleville parsinavetoille ei ole

⁸⁵ Euroopan unioni 2023.

⁸⁶ Regeringens proposition 2017/18:147, 1.

⁸⁷ Regeringens proposition 2017/18:147, 1.

säädetty takarajaa, milloin niistä tulisi luopua. On arvioitu, että noin 20-30 prosenttia ruotsalaisista lypsylehmistä ja -hiehoista pidetään parsinavetoissa.⁸⁸

Ruotsissa kettujen kasvattaminen verkkopohjaisissa häkeissä on kielletty, mikä on johtanut kettutarhauksen loppumiseen maassa. Minkkien häkkikasvatus jatkuu edelleen.⁸⁹

6.2 Norja

Norjan tämänhetkinen eläinsuojelulaki (LOV-2015-06-19 nr 97) on ollut voimassa vuodesta 2010 alkaen. Kuten Ruotsissa, Norjan eläinsuojelulain tarkoitus on edistää eläinten hyvinvointia ja kunnioitusta. Norjan eläinsuojelulakia sovelletaan nisäkkäisiin, lintuihin, sammakkoeläimiin ja matelijoihin, kaloihin, kymmenjalkaisiin ja mustekaloihin sekä hunajamehiläisiin. Eläinsuojelulain 3 §:n mukaan eläimillä on itseisarvo, joka on riippumaton siitä miten hyödyllisenä ihmiset niitä pitävät ja eläimiä tulee kohdella hyvin ja suojella tarpeettomalta stressiltä ja rasitukselta.⁹⁰

Norjan eläinsuojelulaki ei ole erityisen laaja, vain 40 pykälää. Norjassa kuningas voi antaa tarkempaa säätelyä, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että kuningas tekee päätöksen, jolla antaa lainsäätämisvallan jollekin ministeriölle. Nämä kuninkaan päätökset vastaisivat suomalaisessa lainsäädännössä asetuksia.⁹¹

Sikojen porsitus- ja tiineytyshäkit on kielletty Norjassa. Uusien parsinavetoiden rakentaminen kiellettiin vuonna 2004 ja käytössä olevista parsinavetoista luovutaan viimeistään vuonna 2034. Eläinten jalostuksessa tulee tavoitella toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamista. Jalostusta ei saa tehdä niin, että eläin periyttää toimintakykyä heikentäviä geenejä jälkeläisilleen tai jos jalostuksen seurauksena eläimen kyky toteuttaa luonnollista käyttäytymistä heikkenee. Lain mukaan kiellettyä on myös yleisesti eettistä paheksuntaa herättävä jalostus.⁹²

Norjassa oli 170 turkistarhaa, kun maa kielsi turkistarhauksen siirtymäajalla vuonna 2019. Siirtymäajan tuli kestää vuoteen 2025 asti, mutta Norjan turkistuottajien liiton mukaan maan kaksi viimeistä turkistarhaa lopettivat toimintansa tammikuussa 2023.⁹³

⁸⁸ HE 186/2022 vp, 75.

⁸⁹ Animalia 2023.

⁹⁰ Norjan eläinsuojelulaki, Lov om dyrevelferd LOV-2009-06-19-97.

⁹¹ Aarbakke 2012, 5; Lov om dyrevelferd LOV-2009-06-19-97.

⁹² HE 186/2022 vp, 76; Lov om dyrevelferd LOV-2009-06-19-97.

⁹³ Furfree Alliance 2023, Dyrevernalliansen 2019.

6.3 Tanska

Tanska on uudistanut eläinsuojelulainsäädäntöään äskettäin. Uusi eläinten hyvinvointilaki (Lov nr 133 af 25/02/2020) korvasi vanhan eläinsuojelulain vuoden 2021 alusta. Lain tarkoitus on eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja eläinten suojelu. Tavoitteena on myös edistää eläinten kunnioittamista elävinä ja tietoisina olentoina.⁹⁴

Tanskan eläinten hyvinvointilain mukaan eläimiä tulee elävinä olentoina kohdella vastuuntuntoisesti. Eläimiä tulee suojella kivulta, kärsimykseltä, ahdistukselta sekä pysyvältä ja merkittävältä haitalta niin hyvin kuin mahdollista. Laissa ei rajata sitä koskemaan vain tiettyjä eläinlajeja, vaan lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin.⁹⁵

Tanska ei ole kieltänyt porsitushäkkejä. Tiineytyshäkit on kielletty uusissa sikaloissa vuodesta 2015 alkaen, ja jo käytössä olevista tiineytyshäkeistä luovutaan siirtymäajalla, viimeistään vuonna 2034. Uusien parsinavetoiden rakentaminen kiellettiin vuodesta 2010 alkaen ja käytössä olevista parsinavetoista luopumisen siirtymäaika päättyy vuonna 2027.⁹⁶

Tanska on kieltänyt kettujen kasvatuksen, mutta minkkien kasvattaminen on edelleen sallittua.⁹⁷

6.4 Sveitsi

Sveitsin siviililain 641a artiklassa todetaan, että eläin ei ole esine, mutta silloin kun ei ole käytettävissä eläimiä koskevia erityissäännöksiä, eläimiin sovelletaan esineitä koskevia säännöksiä⁹⁸. Sveitsin perustuslain 80 artiklassa annetaan liittovaltiolle toimivalta eläinsuojelulainsäädännön säätämiseen, ja siinä määritellään, että erityisesti on säädettävä eläinten pidosta ja hoidosta, eläinkokeista, eläinten käytöstä, eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnista, eläimiä koskevasta kaupasta ja eläinten kuljetuksesta, sekä eläinten tappamisesta. Tämän lisäksi perustuslain geeniteknologiaa koskevassa 120 artiklassa sanotaan, että liittovaltion pitää ottaa huomioon elävien olentojen arvokkuus säätäessään lakeja⁹⁹. Vaikka 120 artikla koskee geeniteknologiaa, Sveitsin korkeimman oikeuden mukaan kyse on laajemmasta periaatteesta¹⁰⁰.

⁹⁴ HE 186/2022 vp, 76; Tanskan eläinten hyvinvointilaki, Lov om dyrevelfærd, lov nr 133 af 25/02/2020.

⁹⁵ Lov om dyrevelfærd, lov nr 133 af 25/02/2020.

⁹⁶ HE 186/2022 vp, 76.

⁹⁷ Euronews 2023.

⁹⁸ Schweizerisches Zivilgesetzbuch.

⁹⁹ Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

¹⁰⁰ Kurki 2020, 867 mukaan BGE 135 II 384.

Sveitsin nykyinen eläinsuojelulaki (Tierschutzgesetz) on tullut voimaan vuonna 2005. Lakia sovelletaan selkärangkaisiin eläimiin ja valtioneuvoston erikseen määrittelemiін selkärangattomiin.¹⁰¹ Eläinsuojelulaki muodostaa yhdessä eläinsuojeluasetuksen (Tierschutzverordnung) kanssa sveitsiläisen eläinsuojelulainsäädännön ytimen.¹⁰² Perustuslaissa mainittu eläimen arvokkuuden huomioiminen on Sveitsin eläinsuojelulain perusta ja päätavoite; eläin ei ole olemassa vain ihmisen hyödynnettäväksi ja niillä on itseisarvo, lajityypillinen käyttäytyminen ja muita tarpeita, joita tulee suojella. Eläimen arvokkuuden suojeleminen sisältää myös eettisiä näkökohtia, eläimiä ei esimerkiksi saa kohdella nöyryyttävästi eikä niiden ulkonäköä saa merkittävästi muuttaa, vaikka se ei aiheuttaisikaan fyysistä vahinkoa.¹⁰³

Sveitsin eläinsuojeluasetuksen mukaan vain nukutetun tai puudutetun eläimen saa teurastaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Sveitsissä eläintä ei saa teurastaa muslimien ja juutalaisten uskontojen perinteiden vaatimalla tavalla. Eläinsuojelulain artikla 14 kuitenkin sallii kosher- ja halal-lihan maahantuonnin juutalaisille ja muslimiyhteisöille.

Sveitsin tiukka lainsäädäntö on tehnyt turkiseläinten kasvattamisesta käytännössä tuottamatonta. Vankeudessa pidettävän minkin käytössä tulisi lain mukaan olla useamman neliömetrin tilat sekä vesiallas.¹⁰⁴ Vuoden 2022 syksyllä sveitsiläiset äänestivät eläinten tehotuotannon kieltämisestä. Lakiehdotus olisi lisännyt perustuslakiin vaatimuksen tuotantoeläinten arvokkuuden suojelemisesta, tiukentanut tuotantoeläinten pitovaatimuksia ja koskenut myös eläinperäisten tuotteiden maahantuontia. Sveitsin hallitus varoitti, että laki johtaisi toteutuessaan paitsi kauppasopimusten rikkomiseen myös tuotantokustannusten ja eläinperäisten ruokien hintojen nousuun. Äänestäneistä 62,86 % vastusti tehotuotannon lopettamista, joten ehdotus ei edennyt.¹⁰⁵

6.5 Yhdysvallat

Yhdysvalloissa osavaltioilla on omat lainsäädäntöelimensä ja tuomioistuinjärjestelmänsä.¹⁰⁶ Maassa on Englannin siirtokunta-ajan perintönä common law -järjestelmä, jossa keskeistä on aiempien oikeustapausten ratkaisut, tuomarien luoma oikeus ja juttujen tosiasiat.¹⁰⁷ Liittovaltion tai osavaltioiden korkeimpia oikeuksia ei sido aiemmat ratkaisut¹⁰⁸.

¹⁰¹ Tierschutzgesetz.

¹⁰² Bolliger 2016, 29.

¹⁰³ Bolliger 2016, 7.

¹⁰⁴ Animalia 2023.

¹⁰⁵ Reuters 2022; The Federal Council 2022.

¹⁰⁶ Tamm & Letto-Vanamo 2015, 93.

¹⁰⁷ Tamm & Letto-Vanamo 2015, 91,93.

¹⁰⁸ Tamm & Letto-Vanamo 2015, 93.

Yhdysvalloissa liittovaltiotasolla eläinten suojelua koskeva laki on nimeltään Animal Welfare Act (AWA). Laki on tullut voimaan vuonna 1966 ja sitä sovelletaan eläimiin, joita käytetään tutkimuksissa ja koe-eläiminä, joita pidetään esimerkiksi eläintarhoissa tai sirkuksissa, tai joita myydään lemmikiksi, kuten kissat, koirat, marsut, hamsterit ja kanit. AWA ei koske esimerkiksi tuotantoeläimiä eikä lintuja tai hiiriä, vaikka niitä käytettäisiin koe-eläiminä. Tuotantoeläimien kohtelua ohjaavat tyypillisesti osavaltion tai paikalliset lait.¹⁰⁹

Humane Methods of Slaughter Act (HMSA) on liittovaltion laki, joka koskee tuotantoeläimien kohtelua teurastamoilla. Lain tarkoitus on taata teurastettavien eläinten inhimillinen käsittely ja nopea ja tehokas kuolema. Lakia sovelletaan kaikkiin muihin teuraseläimiin, paitsi siipikarjaan, joiden kohtelusta on oma lakinsa. Laki katsoo inhimilliseksi teurastustavaksi sen, jos eläin lyödään tai ammutaan yhdellä iskulla tai laukauksella, tai sähköisellä, kemiallisella tai muulla nopealla ja tehokkaalla menetelmällä sellaiseen tilaan, että eläin ei tunne kipua kun se tämän jälkeen teurastetaan. Humaaniksi teurastustavaksi katsotaan myös juutalaisen tai muun uskonnollisen rituaalin mukainen eläimen kaulavaltimoiden nopea auki viiltäminen.¹¹⁰

Twenty-Eight Hour Law, eli 28 tunnin laki, määrittelee rajat sille, miten kauan karjaa voi yhtäjaksoisesti kuljettaa. 28 tunnin laki on alun perin vuodelta 1873, mutta se on sen jälkeen kumottu ja asetettu uudelleen vuosina 1906 ja 1994. Jos yhtäjaksoinen kuljetus kestää yli 28 tuntia, eläimet pitää purkaa kuormasta ja niille pitää lain mukaan antaa vähintään viiden tunnin yhtäjaksoinen ruokinta-, juoma- ja lepotauko. Laki ei kuitenkaan koske ilmaitse tai meritse rahdattuja eläimiä. Jos lampaita kuljetetaan niin että 28 tunnin päätyminen osuisi yöaikaan, lampaat voidaan pitää lastattuna ylimääräiset kahdeksan tuntia. Taukoa ei myöskään tarvitse pitää, jos eläimillä on kuljetuksen aikana saatavilla vettä, ruokaa ja mahdollisuus lepoon, tai jos eläimiä ei voi päästää lepäämään onnettomuuden tai muun väistämättömän syn takia. Eläimiä voidaan myös pitää rajoitetussa tilassa 36 tuntia yhtäjaksoisesti, jos sitä pyydetään kirjallisesti.¹¹¹

Yhdysvalloissa osavaltiot sallivat turkistarhauksen, mutta esimerkiksi Kaliforniassa tiukat määräykset tekevät toiminnan kannattamattomaksi.¹¹² Vuonna 2020 viisi osavaltiota oli kieltänyt tiettyjen eläinten, kuten kettujen, tarhauksen.¹¹³

¹⁰⁹ U.S. Department of Agriculture.

¹¹⁰ U.S. Department of Agriculture.

¹¹¹ U.S. Department of Agriculture.

¹¹² Animalia 2023.

¹¹³ Born Free USA 2020.

7 Suomalaisen eläinsuojelulainsäädännön historiaa

Eläinsuojelua ei Suomessa esiintynyt mitenkään merkittävästi lainsäädännöllisesti eikä yhteiskunnallisena liikehdintänä ennen kuin tultiin 1800-luvulle. 1800-lukua leimasi kansallinen ja sosiaalinen herääminen ja Suomesta alkoi muodostua liberaali oikeusvaltio. Eläinsuojeluaate levisi samoihin aikoihin Englannista Pohjois-Eurooppaan.¹¹⁴

Vuoden 1863 valtiopäiville valmisteltiin senaatissa ehdotus eläinrääkkäyksen kieltämisestä, jonka keisari Aleksanteri II oli hyväksynyt. Esitys pohjautui osin Ruotsin vallan aikaisen vuoden 1734 lain rakennuskaaren sisältämiin eläimiä koskeviin säännöksiin. Eläinsuojeluaatteen leviäminen Suomenkin ylemmissä yhteiskuntaluokissa ei kuitenkaan selittäne sitä, että ehdotus eläinrääkkäyksen kieltämisestä valmisteltiin kiireesti ensimmäisille valtiopäiville sitten vuoden 1809, vaan eläinsuojelu sisällytettiin lainsäädäntöön todennäköisesti fennomanian siivellä. Fennomaanit pitivät eläinten hyvää kohtelua ja suojelua osoituksena kansan siveellisyydestä ja sivistyneisyydestä, joten eläinten parempaa kohtelua piti saada levitettyä tavallisen kansan keskuuteen lainsäädännön avulla.¹¹⁵

Ehdotuksen johdannossa sanottiin eläimen julman käsittelyn osoittavan ”alhaisesta ja sydämettömästä sielusta” ja edellyttävän rangaistusta. Eläinten kaltoinkohtelun ja sen rangaistuksetta jättämisen ajateltiin heikentävän kansan siveellisyyttä. Pahoinpitely jaettiin esityksessä tahalliseen haavoittamiseen ja julkinaisen julmuuden osoittamiseen. Alun perin ehdotettiin, että myös eläimen omistaja voitaisiin asettaa edesvastuuseen, jos omistaja pahoinpitelisi eläintään, mutta se ei mennyt läpi lakivaliokunnassa. Lakivaliokunnan perusteluina oli, että vuoden 1734 lain rakennuskaareissa omien eläinten kohteluun ei puututtu, se olisi omistusoikeuden rajoittamista, ja eläimethän saattoivat joskus tarvita voimakkaampaa käsittelyä. Eläinrääkkäyssäännökset koskivat myös vain kotieläimiä, villieläinten julmaa kohtelua ei pidetty paheksuttavana.¹¹⁶

1800-luvun lopulla rikoslakiuudistuksen yhteydessä eläinrääkkäyspykälä sijoitettiin rikoslakiin ilman suurempaa keskustelua, koska eläinrääkkäystä pidettiin lähinnä yhteiskuntajärjestystä ja hyväksytyjä arvoja loukkaavana toimintana. Eläinrääkkäys oli aiemmin, vuonna 1875 jo laajennettu koskemaan myös omia eläimiä, ei vain toisen omistamia. Villieläimet eivät kuitenkaan vielä silloin saaneet lain suojaa julmalta kohtelulta, vaan lain soveltamisalaa laajennettiin niihin vasta 1900-luvun alussa.¹¹⁷

¹¹⁴ Kokkonen 2007, 24, 27, 30,

¹¹⁵ Kokkonen 2007, 38.

¹¹⁶ Kokkonen 2007, 38-39, 42, 44 mukaan Keisarillisen Majesteetin Armollinen esitys eläinten tahalla-rääkkämisestä 8/1864. (myöh. Armollinen esitys 8/1964).

¹¹⁷ Kokkonen 2007, 77.

Vuonna 1902 tuli voimaan teurastusasetus, jonka tarkoituksena oli kitkeä yleiset julmat teurastustavat, joiden katsottiin raastuttavan kansaa. Tavallinen teurastustapa oli siihen asti ollut teurastettavan eläimen verien laskeminen ennen kuin eläin kuoli. Asetuksessa kiellettiin eläinten teurastaminen ilman tainnutusta, tosin siipikarjaa säännös ei koskenut. Teurastusta ei myöskään enää saanut tehdä kuin täysikasvuiset henkilöt ja teurastamisen piti tapahtua sille erikseen varatussa suljetussa tilassa, eikä esimerkiksi kadulla. Juutalaisten oikeus teurastaa eläimet uskontonsa vaatimalla tavalla herätti keskustelua ja se vuoroin kiellettiin, vuoroin sallittiin, sen ajan asiantuntijoiden mielipiteiden ollessa keskenään ristiriidassa sen suhteen, tuottiko teurastustapa eläimille kärsimystä vai ei.¹¹⁸

Ensimmäinen erityinen luonnonsuojelulaki tuli voimaan itsenäistymisen jälkeen vuonna 1923. Hallituksen esityksessä luonnonsuojelulaiksi todetaan maan taloudellisen kasvun johtaneen luonnon ja eläinlajien hävittämiseen ja perustellaan erillisen lain tarvetta luonnonsuojelun huomattavalla sivistyksellisellä merkityksellä. Kuten muutkin sivistyneet maat tekivät, oli Suomenkin toimittava alkuperäisen luonnon säilyttämiseksi, tosin luonnonsuojelu ei saanut aiheuttaa taloudellisia menetyksiä yksityiselle ihmiselle, eikä villieläinten rauhoittaminen hankaluuksia metsästäjille.¹¹⁹

Eläinsuojelulaki säädettiin vuonna 1934. Siihen asti Suomessa voimassa olleet eläinsuojelua koskevat säännökset olivat hajallaan eri asetuksissa ja laeissa. Hallituksen esityksessä eläinsuojelulakia perusteltiin kansainvälisellä paineella; Skandinavian maiden vastaava lainsäädäntöä tarkastellessa oli huomattu puutteita ja epäkohtia, joiden vuoksi Suomessa tarvittiin erityinen eläinsuojelulaki. Ruotsissa ja Norjassa eläinsuojelusäännökset olivat vielä rikoslaisia, mutta Tanska oli säätänyt erityisen eläinsuojelulain jo vuonna 1916. Saksassakin valmisteltiin tiukkaa eläinsuojelulakia.¹²⁰

Eläinsuojelulakia uudistettiin 1970-luvun alussa. Hallituksen esityksessä Eduskunnalle eläinsuojelulaiksi (HE 47/1970) todettiin, että vuoden 1934 laki ei täysin vastannut nykyaikaisia vaatimuksia, koska maatalouden rationalisointi oli aiheuttanut muutoksia eläinten pitoon ja karjatalouteen. Eläimiä käytettiin yhä enemmän muissa tarkoituksissa, kuten koe-eläimenä tieteellisissä kokeissa, ja ihmiset käsitykset siitä, mikä on hyvää eläinten kohtelua, olivat muuttuneet. Hallituksen esityksen perusteluissa todettiin, että vähimmäisvaatimuksena pidetään edelleen sitä periaatetta, että eläimelle ei aiheuteta tarpeetonta kärsimystä. Säännöksen rikkomista ei kuitenkaan esitetty rangaistavaksi.¹²¹

¹¹⁸ Kokkonen 2007, 80-81 mukaan Teurastusasetus 1902, Eläinten Ystävä 1933 N:o 6, 91 ja Serlachius 1924, 103.

¹¹⁹ Kokkonen 2007, 86 mukaan HE 24/1922, 1.

¹²⁰ Kokkonen 2007, 95 mukaan HE 23/1933, s. 1.

¹²¹ HE 47/1970 vp, 1.

Lakiin lisättiin muun muassa säännökset eläinsuojeluvalvonnasta ja eläinten käytöstä tieteellisissä kokeissa. Maatalousministeriölle annettiin valta määrätä niistä eläimistä, joita sai käyttää sirkuksessa tai vastaavissa näyttelyissä. Uusi eläinsuojelulaki (91/1971) oli laajuudeltaan 18 pykälää ja se tuli voimaan helmikuussa 1971.

Seuraava iso uudistus eläinsuojelulainsäädäntöön tehtiin vuonna 1996. Eläinsuojelun alalla tapahtuneen kehityksen vuoksi ja kansainvälisen, erityisesti Euroopan yhteisön eläinsuojelulainsäädännön kehittymisen vuoksi Suomen kansallista lainsäädäntöä tuli uudistaa. Lain esitöissä todettiin, että tarpeettoman kärsimyksen aiheuttamisen välttäminen ei ollut enää riittävää, vaan lain tuli edistää eläinten hyvinvointia ja terveyttä.¹²²

Suomi oli liittynyt Euroopan unioniin 1995 ja eläinsuojelulainsäädännön uudistamisen tavoitteena oli saattaa Suomen lainsäädäntö samalle tasolle Keski- ja Pohjois-Euroopan maiden kanssa. Kun vuoden 1971 eläinsuojelulaissa oli 18 pykälää, uudessa eläinsuojelulaissa (247/1996) oli jo 67 pykälää.

8 Voimassa oleva eläinsuojelulainsäädäntö

Nykyinen eläinsuojelulaki on ollut voimassa vuodesta 1996. Sitä on muutettu 21 kertaa, pääasiassa Euroopan unionin edellyttämien muutosten kansallisen täytäntöönpanon takia tai kansallisen lainsäädännön yleisten uudistusten takia.¹²³ Voimaan tullessaan laki kumosi aiemman, vuoden 1971 eläinsuojelulain. Eläinsuojelulaki kuuluu maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.¹²⁴

Eläinsuojelulain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on eläinten suojeleminen parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä eläinten hyvinvoinnin ja hyvän kohtelun edistäminen. Eläinsuojelulakia sovelletaan kaikkiin eläimiin, eli sekä luonnonvaraisiin että ihmisen hoidossa oleviin eläimiin.¹²⁵

Eläinsuojelulaki on niin sanottu puitelaki¹²⁶. Se sisältää yleisiä säännöksiä muun muassa eläinten kohtelusta, niille suoritettavista toimenpiteistä, teurastamisesta, eläinkaupasta, eläinsuojelun valvonnasta ja hallinnollisista pakkokeinoista. Eläinsuojeluasetus (396/1996) sisältää yksityiskohtaisempia vaatimuksia eläinten pitoon liittyen. Eläinsuojeluasetuksen 49

¹²² HE 36/1995 vp, 3

¹²³ HE 186/2022 vp, 8.

¹²⁴ VNOS 3.4.2003/262, 19 §.

¹²⁵ HE 36/1995 vp, 1.

¹²⁶ HE 186/2022 vp, 11.

§:n mukaan ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä eläinsuojeluasetuksen tietyistä säännöksistä, esimerkiksi koskien eläinten kytkemistä, teurastusta tai eläinjalostusta.

Muuta eläinten kohtelua koskevaa lainsäädäntöä on muun muassa laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006) ja laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta (497/2013).

8.1 Eläinsuojeluviranomaiset

Maa- ja metsätalousministeriö on eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista valvova ylin viranomainen. Ruokaviraston tehtävänä on ohjata ja valvoa keskushallinnon viranomaisena säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto johtaa, kehittää ja ohjaa eläinsuojelu- ja eläinkuljetuslainsäädännön valvonnan toimeenpanotehtäviä. Ruokavirastolla ei ole oikeutta tehdä tarkastuksia tiloille.¹²⁷

Muita eläinsuojeluviranomaisia ovat aluehallintovirasto, paikalliset viranomaiset (kunnaneläinlääkäri, poliisi ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija), tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja, sekä eläinsuojeluvalvoja.¹²⁸ Eläinsuojelulain 39 §:n mukaan aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla ja eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tehdä tarkastus tapauksissa, joissa epäillään, että eläintä kohdellaan lain ja määräysten vastaisella tavalla. Tarkastuksen tekijän on annettava neuvoja eläimen haltijalle eläimen hyvinvoinnin parantamiseksi, jos tarkastuksessa on ilmennyt epäkohtia. Jos eläinsuojeluvalvoja havaitsee lain tai määräysten rikkomista, hänen tulee ilmoittaa asiasta aluehallintovirastolle, kunnaneläinlääkärille, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalle viranhaltijalle tai poliisille.

Eläinsuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, joka epäilee eläintä kohdellun huonosti tai että eläin on jätetty hoitamatta. Eläinsuojeluilmoitus tehdään alueen valvontaeläinlääkärille, tai sellaisen puuttuessa kunnaneläinlääkärille.¹²⁹ Eläinsuojelulain 49 §:n mukaan tarkastukset on pyrittävä suorittamaan mahdollisimman vähin haitoin eläimille ja niiden omistajalle tai haltijalle.

¹²⁷ Ruokavirasto 2018.

¹²⁸ Ruokavirasto 2018.

¹²⁹ Aluehallintovirasto.

8.2 Eläinsuojelurikokset

Rikoslain (39/1889) 17 luvun 14 §:n mukaan eläinsuojelurikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Lievästä eläinsuojelurikoksesta saa sakkotuomion. Törkeä eläinsuojelurikos lisättiin rikoslakiin vuonna 2011 (14/2011), sitä ennen laissa oli eläinsuojelurikoksista vain lievä ja perusmuotoinen tekemuoto. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi, sekä samalla eläintenpitokieltoon. Törkeäksi teko katsotaan, jos rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, tai sen kohteena on huomattavan suuri määrä eläimiä, tai rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä. Rikoksen tulee olla lisäksi kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Törkeän tekemuodon lisäämistä lakiin perusteltiin muun muassa yhtenä keinona ohjata oikeuskäytäntöä tuomitsemaan ankarampia rangaistuksia erityistä julmuutta osoittaville eläinsuojelurikoksille sekä sen mahdollisella ehkäisevällä vaikutuksella sellaiselle suunnitelmalliselle eläinsuojelulain vastaiselle toiminnalle, millä pyrittäisiin saamaan huomattavaa taloudellista hyötyä.¹³⁰ Hallituksen esityksessä todetaan törkeän eläinsuojelurikoksen osalta, että erityisen julmana voidaan pitää esimerkiksi eläimen tuleen sytyttämistä, toistuvaa kiduttamista tai eläintappeluiden järjestämistä, kuten esimerkiksi koira- tai kukkotappelut.¹³¹ Se, milloin kyseessä on huomattavan suuri määrä eläimiä, tulee arvioida eläinlajeittain, ottaen huomioon onko kyse esimerkiksi seuraeläimestä vai tuotantoeläimestä. Tuotantoeläinten kohdalla eläinten suuri määrä ei välttämättä johda teon arvioimiseen törkeäksi, vaan huomattavan suuri määrä tarkoittaisi esimerkiksi useita vuosia kestänyttä toimintaa tai toimintaa joka on muuten ollut poikkeuksellisen laajaa.¹³²

Eläinsuojelurikkomus on lievää eläinsuojelurikosta vähäisempi oikeudenvastainen teko ja siitä säädetään eläinsuojelulain 54 §:ssä. Eläinsuojelurikkomuksen edellytyksenä on tahallisuus tai huolimattomuus. Eläinsuojelurikkomuksesta voidaan tuomita esimerkiksi henkilö joka rikkoo eläintenpitokieltoa.

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:ssä. Kiellon tarkoituksena on uuden rikoksen estäminen sekä eläinten suojelu ja niiden hyvinvoinnin turvaaminen. Kielto voi koskea vain tiettyä eläinlajia tai eläintenpitoa laajemmin, ja se voidaan määrätä määräaikaisena tai pysyvänä.¹³³ Kun tuomioistuimet määräävät jollekin eläintenpitokiellon, siitä tehdään merkintä eläintenpitokieltorekisteriin. Eläintenpitokieltorekisteristä säädetään

¹³⁰ HE 97/2010 vp, 14.

¹³¹ HE 97/2010 vp, 24.

¹³² HE 97/2010 vp, 24.

¹³³ HE 97/2010 vp, 5.

laissa eläintenpitokieltorekisteristä (21/2011) ja sen tarkoituksena on valvoa eläintenpitokieltoa.

Esimerkiksi OTT Tarja Koskela on tutkinut, että törkeistäkin eläinsuojelurikoksista tuomitaan hyvin maltillisesti ja että tuomioistuimissa on vaihtelevat käsitykset siitä, milloin teko on erityisen julma tai raaka, tai mikä on huomattavan suuri määrä eläimiä. Huomattavan suureksi määräksi on esimerkiksi eräässä tapauksessa katsottu 13 nautaa, mutta toisessa tapauksessa 27 kissaa ei täyttänyt huomattavan suuren eläinmäärän kriteereitä. Eriäväisyydet rangaistuskäytännössä voivat johtua puutteista ohjeistuksessa ja eläinsuojeluasioihin koulutuksessa. Eläinsuojelurikoksia tulee tuomareille eteen vain harvoin, joten niistä ei kerry samanlaista kokemusta kuin yleisimmin esillä olevista rikoksista.¹³⁴

8.3 Tarpeettoman kärsimyksen aiheuttaminen

Eläinsuojelulain (247/1996) 3 §:n mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille kielletään. Mitä sitten on tarpeeton kärsimys, kipu ja tuska?

Eläinsuojeluasetuksen 14 §:ssä on annettu esimerkkejä. Tarpeetonta kärsimystä, kipua ja tuskaa on esimerkiksi elävän eläimen käyttäminen maalina harjoitus- tai kilpa-ammunnassa, elävän kalan suolistaminen tai elävän eläimen nylkeminen ja eläimen kuljettaminen jostakin ruumiinosasta ripustamalla, tai 14 §:n 8 kohdan mukaan muu sellainen eläimeen kohdistuva toiminta tai toimenpide, joka aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa.

Eläinsuojelulain esitöissä kipu määritellään eläimen tuntemaksi fyysiseksi kivuksi ja tuska eläimen kokemaksi henkiseksi hädäksi, ahdistukseksi, peloksi tai muuksi vastaavaksi epämiellyttäväksi tunteeksi. Kärsimys taas määritellään eläimen kokemaksi henkiseksi tai ruumiilliseksi tuntemukseksi, joka vaikuttaa eläimen hyvinvointiin tai terveyteen kielteisesti. Perusteluissa kuitenkin todetaan eläintuotannon sisältävän väistämättä kärsimystä aiheuttavia tekijöitä.¹³⁵

8.4 Tuotantoeläinten hyvinvointi ja lainsäädäntö

Kun puhutaan tuotantoeläimistä, tarkoitetaan eläimiä, joita kasvatetaan ruoaksi tai muuten ihmisen hyödynnettäväksi esimerkiksi niistä saatavien turkisten tai villan vuoksi.

Tuotantoeläimiä ovat siten esimerkiksi naudat, siat, lampaat, biisonit, broilerit, ankat,

¹³⁴ Koskela 2019, 24.

¹³⁵ HE 36/1995 vp, 20.

turkiseläimet ja viljeltävät kalat. Hevonen on käyttötarkoituksesta riippuen lainsäädännössä joko seura- ja harrastuseläin tai tuotantoeläin.¹³⁶

Tuotantoeläinten kohtelusta säädetään eläinsuojelulaissa, eläinsuojeluasetuksessa, eläinkuljetuslaissa ja eläinkuljetusasetuksessa sekä lopetusasetuksessa. Edellä mainittujen lisäksi on annettu lukuisia valtioneuvoston asetuksia, joissa on tarkempia vaatimuksia eri tuotantoeläinlajien suojelun tasosta, kuten esimerkiksi valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta (592/2010), valtioneuvoston asetus broilereiden suojelusta (375/2011) ja valtioneuvoston asetus lampaiden suojelusta (587/2010).

Tuotantoeläimillä, kuten muillakin eläimillä, on erilaisia käyttäytymistarpeita. Eläimillä on esimerkiksi tarve liikkua, leikkiä, hankkia ravintoa ja tutkia ympäristöään. Niillä on myös sosiaalisia käyttäytymistarpeita, esimerkiksi sioille ja nautoille on luontaista elää pysyvissä laumoissa, joissa yksilöillä on vakaa sosiaalinen arvojärjestys.¹³⁷

Tuotantoeläinten hyvinvointia mitatessa tarkastellaan paitsi eläimen terveyttä, tuotosta, pito-olosuhteita ja lajinmukaisten käyttäytymisen toteutumista, myös teurastusvaihetta: kuljetusta, tainnutusta ja teurastusta. Vuosien varrella tuotantoeläinten hyvinvoinnissa on otettu edistysaskelia joissakin asioissa. Suurin osa lehmistä ei enää elä kytkettynä parsinavetoissa ja emakoiden vapaaporsitus yleistyy, vaikkakin valtaosa porsii edelleen liikkumisen estävissä häkeissä.¹³⁸

Tuotantoeläinten kohdalla ongelmalliseksi on todettu juuri muun muassa nautojen, porsaiden ja turkiseläinten pitopaikkojen rajoitteet, jotka estävät niitä toteuttamasta liikkumisen ja ympäristön tutkimisen kaltaisia käyttäytymistarpeita. Myös kivuliaat toimenpiteet kuten karjuporsaiden kirurginen kastratio tai vasikoiden nupoutus koetaan problemaattiseksi, koska ne aiheuttavat eläimelle tarpeetonta kärsimystä.¹³⁹

2000-luvun lopulla eläinoikeusliikkeen salaa kuvatut videot tuotantoeläintiloilta levisivät Suomen medioissa. Videoissa näytettiin kuvamateriaalia suomalaisilta sikatiloilta, siipikarjakasvattamoista ja turkistarhoilta. Videot näyttivät paljastavan useita laiminlyöntejä eläinten pidossa ja niiden johdosta elintarviketurvallisuusvirasto Evira teki kuvissa näkyville tiloille tarkastukset selvittääkseen, täyttivätkö tilat tuotantoeläinten pidolle asetetut vaatimukset. Tarkastuksissa ei kuitenkaan havaittu sellaista eläinsuojelulain vastaista toimintaa, joka olisi edellyttänyt välitöntä puuttumista. Evira totesi joitakin rikkeitä 25 prosentilla tiloista, kuten sikaloiden ilmanvaihto-ongelmia, karsinoiden ylitäyttöä ja

¹³⁶ Ruokavirasto 2019.

¹³⁷ Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 2014.

¹³⁸ Eläinten hyvinvointikeskus 2021.

¹³⁹ Kivelä ym. 2017, 39.

likaisuutta, sekä virikkeiden puutetta.¹⁴⁰ Käydessään salakuvatuiksi joutuneilla turkistarhoilla vuonna 2010, Evira totesi laiminlyönnejä 17 prosentilla tarhoista. Laiminlyönnit olivat sen kaltaisia kuin rikkinäisiä häkkejä tai virikemateriaalin puutetta, joillain tiloilla oli puutteellinen kirjanpito eläinten hoidosta tai kuolleista eläimistä.¹⁴¹ Ristiriita ihmisiä järkyttäneen kuvamateriaalin ja viranomaisten toteaminen puutteiden vähäisyyden välillä herätti kysymyksiä siitä, ovatko nykyiset eläinsuojelusäädökset riittäviä, mutta myös keskustelua eläinsuojeluvalvonnan tehokkuudesta.¹⁴²

Vuonna 2015 eläinten kohtelusta syntyi uusi kohu, tällä kertaa teurastamokäytännöistä, kun YLE:n MOT-ohjelman jaksossa ”Kidu ensin, kuole sitten” esitettiin Oikeutta eläimille-yhdistyksen salaa kuvaamaa aineistoa suomalaisista teurastamoista¹⁴³. Videoilla näytettiin eläinten tarpeettoman kovakouraista käsittelyä, hakkaamista ja liiallista sähköpiiskan käyttöä. Teurastettavien eläinten kunnollinen tainnutus näytti säännönmukaisesti epäonnistuvan.¹⁴⁴ Kohu nostatti keskustelun teurastamoiden omavalvonnan riittävydestä. Paljastusten johdosta Evira käynnisti laajat tarkastukset suomalaisissa teurastamoissa, jonka jälkeen uutisoitiin monien teurastamoiden muuttaneen toimintatapojaan.¹⁴⁵ Videoilla esiintyneiden teurastamoiden tarkastuksen aikana eläinten käsittelyssä ja tainnutuksessa ei havaittu ongelmia. Osa videoilla esiintyneistä työntekijöistä oli siirretty teurastamoiden omasta toimesta muihin tehtäviin. Evira aikoi lisäksi selvittää tarkastuseläinlääkäreiden toimintaa.¹⁴⁶

8.5 Eläinten eriarvoinen kohtelu

Eläinten näkyvyys ja käyttötarkoitus vaikuttaa siihen, miten hyvin niitä kohdellaan. Parhaiten suojellaan niitä eläimiä, jotka ovat lähellä ihmistä tai muuten esillä suurelle yleisölle. Vaatimukset ovat alhaisempia tuotantoeläinten ja koe-eläinten kohdalla verrattuna esimerkiksi lemmikkieläimiin tai eläintarhojen eläimiin.¹⁴⁷ Tieteellisen tutkimuksen tuottaessa jatkuvasti lisää tietoa eläinten kyvyistä ja tunteista, ristiriita suojeluvaatimuksissa tuntuu erikoiselta.

Esimerkkejä eritasoisesta suojelusta löytyy lainsäädännöstä. Jos kettua pidetään eläintarhassa, sillä tulee olla käytössään 600 m² ulkotarha.¹⁴⁸ Turkistuottajat kuitenkin saavat

¹⁴⁰ Savolainen 2007.

¹⁴¹ Savolainen 2010.

¹⁴² Kupsala 2011, 37.

¹⁴³ YLE 2015.

¹⁴⁴ YLE 2015.

¹⁴⁵ YLE 2016.

¹⁴⁶ YLE 2015.

¹⁴⁷ Kupsala 2015, 79 mukaan O’Sullivan, Animals, equality and democracy.

¹⁴⁸ Maa- ja metsätalousministeriön asetus nro 2/EEO/2003: Eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävien eläinten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset.

pitää kettua 0,8 m² häkissä.¹⁴⁹ Lemmikkikanin häkin pitää olla minimissään 0,5 m² jos kani on 1,8 - 3 kilogramman painoinen¹⁵⁰, mutta vastaavankokoisia koe-eläimenä käytettäviä kaneja saa laittaa kaksi samaan 0,35 m² häkkiin.¹⁵¹ Porsaasaa saa kastroida kirurgisesti ilman kivunlievitystä, vaikka toimenpide aiheuttaa eläimelle voimakasta kipua¹⁵², mutta koiranpentujen kastrointi tulee suorittaa asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen¹⁵³.

Edellä esitetyt eritasoiset suojeluvaatimukset riippuen eläimen käyttötarkoituksesta ovat yksi eläinten oikeuksien puolestapuhujien kritisoimista epäkohdista lainsäädännössä. Kyvyiltään samankaltaisten eläinten ja samanlajisten eläinten suojelun tason tulisi olla yhdenmukaista, eikä eläimen käyttötarkoituksen tulisi vaikuttaa siihen millaisissa oloissa niitä saa pitää. Tämä olisi myös liberaalien demokratioiden tasa-arvon periaatteen mukaista.¹⁵⁴

9 Eläinsuojelulaista lakiin eläinten hyvinvoinnista

Voimassa oleva eläinsuojelulaki on vuodelta 1996. Työ lain uudistamiseksi aloitettiin maa- ja metsätalousministeriössä jo vuonna 2010. Ministeriö asetti pari vuotta myöhemmin työryhmän laatimaan esityksen uudeksi eläinsuojelulaiksi. Työryhmään kuuluivat maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, silloinen Elintarviketurvallisuusvirasto, Lapin aluehallintovirasto, Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, Suomen Eläinlääkäriliitto ry ja Suomen Kuntaliitto. Työryhmän lisäksi perustettiin ohjausryhmä, jonka tarkoitus oli linjata työryhmän työtä. Ohjausryhmässä olivat edustajat maa- ja metsätalousministeriöstä, oikeusministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, silloisesta Elintarviketurvallisuusvirastosta, Eläinten hyvinvointikeskuksesta, Elintarviketeollisuusliitosta, Animaliaasta, Kuluttajaliitosta, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitosta, Päivittäistavarakauppa ry:stä, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitosta, Suomen Eläinlääkäriliitosta, Suomen Kuntaliitosta, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista ja Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitosta. Työryhmän toimikausi päättyi vuonna 2014, ohjausryhmän toimikausi taas vuonna 2015.¹⁵⁵

¹⁴⁹ Valtioneuvoston asetus turkiseläinten suojelusta 1084/2011, liite 1.

¹⁵⁰ Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 674/2010, liite.

¹⁵¹ Valtioneuvoston asetus tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta 564/2013, liite 1, pitopaikkoja ja hoitoa koskevat eläinlajikohtaiset vaatimukset.

¹⁵² Heinonen 2021.

¹⁵³ Eläinsuojeluasetus 396/1996, 23 §.

¹⁵⁴ Kupsala 2015 mukaan O'Sullivan.

¹⁵⁵ HE 186/2022 vp, 8.

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 154/2018) annettiin eduskunnalle vuonna 2018, eli kahdeksan vuotta uudistustyön aloittamisen jälkeen. Esitystä ei lopulta ehditty käsittelemään eduskunnassa vaalikauden päättymiseen mennessä, joten se raukesi keväällä 2019.¹⁵⁶

Uusi hallituksen esitys valmisteltiin virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Esitysluonnos pohjautuu vuonna 2019 rauenneeseen esitykseen, mutta siihen on tehty lausuntopalautteen ja hallitusohjelman perusteella muutoksia. Aiempi hallituksen esitys oli myös laadittu huomioiden tuolloin valmistelussa ollut maakuntauudistus, joten uudesta esityksestä poistettiin sellaisia tehtäviä, joita aiemmassa ehdotettiin uusiksi tehtäviksi maakunnille.¹⁵⁷

Uusi laki tulee korvaamaan sekä nykyisen eläinsuojelulain että eläinsuojeluasetuksen.¹⁵⁸

9.1 Uudistuksen tausta ja tavoitteet

Eläinsuojelulain kokonaisuudistuksella on haluttu nykyaikaistaa eläinsuojelulainsäädäntöä. Teollisuusmaissa eläinten hyvinvointiin ja eläinsuojeluun on alettu suhtautua entistä vakavammin. Tietoa eläinten hyvinvoinnista on jatkuvasti enemmän ja enemmän saatavilla. Hyvinvoinnin lisäksi keskusteluun on noussut enenevässä määrin myös eläinten itseisarvo ja eläinten kunnioittaminen.¹⁵⁹

Hyvinvointi tarkoittaa eläimen omaa kokemusta sen psyykkisestä ja fyysisestä tilasta. Eläimen hyvinvointiin vaikuttaa paitsi se, miten sitä kohdellaan ja hoidetaan, myös sen mahdollisuus toteuttaa lajityypillistä käytöstä. Eläinten kunnioittaminen perustuu ajatukseen siitä, että eläimellä on ihmisestä riippumaton itseisarvo.¹⁶⁰

9.1.1 Kokonaisuudistuksen valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriön muistiossa koskien eläinsuojelulain kokonaisuudistusta todetaan, että säädöshankkeen tavoitteena on eläinsuojelulain uudistaminen eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi sekä eläinsuojeluvalvonnan tehostaminen. Uudistuksen lähtökohtana tulisi olla perustuslain ja Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset. Yhtenä tavoitteena on myös sääntelyn selkeyttäminen. Nykyinen eläinsuojelulainsäädäntö on koettu sekavaksi ja raskaaksi.¹⁶¹

¹⁵⁶ MMM 2023.

¹⁵⁷ HE 186/2022 vp, 10.

¹⁵⁸ MMM 2023.

¹⁵⁹ HE 186/2022 vp, 25-26.

¹⁶⁰ HE 186/2022 vp, 37.

¹⁶¹ MMM 2012, 5-6.

Kokonaisuudistuksen yhteydessä ja valmistelun taustaksi on tehty lukuisia selvityksiä ja kyselyjä. Esivalmisteluvaiheessa vuosina 2011-2012 tehtiin yhteiskuntatieteellinen selvitys Eläinten aseman muuntuminen Suomessa, oikeustieteellinen selvitys Norjan, Ruotsin, Tanskan, Sveitsin ja Alankomaiden eläinsuojelulainsäädännöstä, ja selvitys eläinsuojeluoikeudesta ja sen kehittämistarpeesta. Lisäksi on laadittu selvitykset löytöeläinten nykytilanteesta, hevosten pidosta pilttuussa, nautojen parressa ja pihatosta pidon hyvinvointi- ja talousvaikutuksista, seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnille tärkeitä käyttäytymistarpeista, tuotantoeläinten olennaisista käyttäytymistarpeista, eläinsuojeluvalvonnan valtiollistamisesta, eläinkilpailuista, emakoiden tiineyshäkeistä luopumisen tuotannollisista ja taloudellisista vaikutuksista sekä koirien ja kissojen pakollisesta rekisteröinnistä ja tunnistusmerkinnästä.¹⁶²

9.1.2 Lisääntynyt tieto ja muuttuneet asenteet

Kun eläinsuojelulakia uudistettiin viimeksi perusteellisesti, elettiin 1990-lukua ja maailma oli hyvin erilainen kuin nykyään, samoin tietämys eläinten tarpeista. Tieteellinen tieto eläinten hyvinvoinnista on lisääntynyt voimaakkaasti sitten 1990-luvun ja sen merkitys aiheesta käydyssä keskustelussa on niin ikään kasvanut. Suomalaisen tutkimuksen määrä kotieläinten käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista on lisääntynyt 2000-luvulle tultaessa. Vuonna 2003 perustetun Helsingin yliopiston Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksen lisäksi eläintutkimusta tehdään muun muassa Itä-Suomen yliopistossa ja Maa- ja elintarvetalouden tutkimuskeskuksessa. Maa- ja metsätalousministeriö on tuotantoeläinten hyvinvointitutkimuksen merkittävin rahoittaja, mutta sen lisäksi myös Suomen Akatemialla on iso rooli. Tutkimustiedon lisääntymisestä on seurannut, että eri toimijoiden käsitykset eläinten hyvinvoinnista pohjautuvat yhä paremmin tieteelliseen tietoon.¹⁶³

Lisääntyneen tiedon myötä ihmisten asenteet eläinten hyvinvointia kohtaan ovat muuttuneet vuosikymmenten mittaan. Euroopan unionin vuonna 2016 tekemään Eurobarometri-kyselytutkimukseen vastanneista yhdeksän kymmenestä EU-kansalaisesta ajatteli muun muassa, että EU:n pitäisi edistää eläinten hyvinvointiin liittyvää tietoisuutta kansainvälisesti ja 82 prosenttia halusi tuotantoeläimien voivan paremmin. Vajaa 60 prosenttia oli myös valmis maksamaan tuotteesta enemmän eläimen hyvinvoinnin vuoksi.¹⁶⁴

Kyseisessä Eurobarometrissa huomattiin, että suomalaisten asenteet eläinten aseman parantamiseen liittyen olivat tutkimuksen korkeimmasta päästä ja niissä oli tapahtunut merkittävää nousua kymmenessä vuodessa. Esimerkiksi kun vuonna 2006 vastaavassa kyselyssä

¹⁶² HE 186/2022 vp, 8-9.

¹⁶³ Kupsala 2011, 43.

¹⁶⁴ Kivelä 2017, 21-22.

67 prosenttia suomalaisista oli samaa mieltä väittämästä, että tuotantoeläimiä tulisi suojella nykyistä paremmin, vuoden 2016 kyselyssä prosenttiluku oli jo 90. Jopa 99 prosenttia suomalaisista vastaajista piti tuotantoeläinten hyvinvointia tärkeänä ja 80 prosenttia oli valmis maksamaan eläineettisesti valmistetusta tuotteesta enemmän.¹⁶⁵

9.2 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syyskuussa 2022.¹⁶⁶ Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi eläinten hyvinvoinnista, joka kumoaisi nykyisen eläinsuojelulain. Samalla muutettaisiin eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettua lakia, kalastuslakia, rikoslakia, eläinten kuljetuksesta annettua lakia, metsästyslakia, tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläin suojelusta annettua lakia, luonnonsuojelulakia ja eläinjalostustoiminnasta annettua lakia, tosin muita paitsi kahta ensiksi mainittua lakia vain teknisluonteisesti.¹⁶⁷

Hallituksen esitys tähtää eläinten hyvinvoinnin edistämiseen, eläinten suojeluun sekä eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisäämiseen. Ehdotetut lakimuutokset koskevat muun muassa eläinten pitopaikkaa, kohtelua ja hoitoa, joissa tavoitteena on ottaa paremmin huomioon eläinten hyvinvointiin vaikuttavat asiat, kuten lajityypillinen käyttäytyminen. Uuteen eläintenhyvinvointilakiin tulisi myös lista sellaisista eläinlajeista, joita voidaan käyttää ruuantuotannossa tai pitää lemmikkinä, harrastuseläimenä tai eläinnäyttelyissä.¹⁶⁸

9.2.1 Lakiehdotuksen sisältämät uudistukset

Uudistuksessa ehdotetaan pysyviin eläinten pitopaikkoihin tiukempia vaatimuksia kuin tilapäisille pitopaikoille. Eläimiä ei enää saisi pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä pysyvissä pitopaikoissa, tosin tähän olisi tiettyjä poikkeuksia. Laki kieltäisi uusien parsinavetoiden rakentamisen ja käyttöönottamisen, mutta käytössä jo olevissa parsinavetoissa saisi edelleen pitää lehmiä ja hiehoja. Myös uusien porsitushäkkien rakentaminen ja käyttöönottaminen olisi jatkossa kiellettyä, ja sikojen pito pitkäaikaisesti tiineytshäkeissä kiellettäisiin 12 vuoden siirtymäajalla. Nisäkkäiden ja lintujen pysyvissä pitopaikoissa tulisi pääsääntöisesti olla koko ajan vettä saatavilla, poikkeuksena olisi esimerkiksi olosuhteet joissa tämän järjestäminen olisi kohtuuttoman vaikeaa.¹⁶⁹

Lakiehdotuksen mukaan eläimille kipua aiheuttavien toimenpiteiden yhteydessä tulisi käyttää kivunlievitystä, paitsi jos kyse on vain lievästä tai hetkellisestä kivusta tai hätätilanteesta. Kivunlievitysvaatimukseen liittyy tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurginen kastraatio,

¹⁶⁵ Kivelä 2017, 23.

¹⁶⁶ MMM 2023.

¹⁶⁷ HE 186/2022 vp, 1.

¹⁶⁸ HE 186/2022 vp, 1.

¹⁶⁹ HE 186/2022 vp, 1.

joka kiellettäisiin 12 vuoden siirtymäajalla. Siirtymäaika tarkoittaa sitä, että lain voimaan tultua kastroitaville porsaille tulisi antaa tulehduskipulääkettä ja neljän vuoden päästä lain voimaantulosta porsaille olisi annettava myös paikallispuudutus toimenpiteen yhteydessä.¹⁷⁰

Muita muutosehdotuksia ovat muun muassa eläinjalostusta koskevan sääntelyn sekä luonnonvaraisia eläimiä koskevan sääntelyn tarkentaminen. Eläinjalostussäännösten täsmentämisellä pyritään fyysisesti ja psyykkisesti terveiden eläinten käyttämiseen jalostuksessa. Siksi eläinlääkäreille tulisi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettuun lakiin kirjattu velvollisuus ilmoittaa tekeillä oleviin kissa- ja koirarekistereihin koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista. Ilmoitusvelvollisuus alkaisi koirien osalta vuonna 2024 ja kissojen osalta vuonna 2027. Pentutehtailuun yritetään puuttua kieltämällä alle puoli vuotta vanhojen koiran- ja kissanpentujen maahantuonti myyntitarkoituksessa. Koirien ja kissojen myynti-ilmoituksiin tulee laissa säädetty vähimmäissältövaatimus. Kansalaiset eivät saisi enää ottaa haltuunsa avun tarpeessa olevia luonnonvaraisia eläimiä pidemmäksi aikaa kuin ensiavun antaminen tai hoitoon toimittaminen vaatii. Eläinten hyvinvointilaissa säilyisi nykyisenkaltainen loukkaantuneen luonnonvaraisen eläimen auttamisvelvollisuus.¹⁷¹

Hallituksen esityksessä esitetään myös tiukennusta eläinten teurastustapaan. Jatkossa teurastettava eläin olisi tainnutettava ennen verenlaskua, tämä vaatimus koskisi myös uskonnollisia teurastustapoja sekä yksityishenkilöiden omaan käyttöönsä teurastamaa siipikarjaa. Nykylain mukaan uskonnollisista syistä tapahtuva teurastus voidaan tehdä tainnuttamatta eläintä ennen verenlaskua. Uusi laki kieltäisi myös eläinten tappamisen viihdemuotona. Lain tarkoittamiin viihdemuotoihin ei laskettaisi metsästys- tai kalastuskilpailuja. Myös esimerkiksi opetustoiminnan yhteydessä tapahtuva eläinten lopetus olisi edelleen sallittua.¹⁷²

Eläinten hyvinvoinnin valvontaa halutaan tehostaa muun muassa lisäämällä valvontaviranomaisille keinoja epäkohtiin puuttumiseksi. Valvontaviranomaiselle tulisi esimerkiksi oikeus tehdä tarkastus valvoakseen eläintenpitokiellon noudattamista. Teurastamoja voitaisiin valvoa kameroiden avulla, jos Ruokavirasto vaatisi sitä.¹⁷³

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös muutoksia kalastuslakiin. Jos kala vapautetaan takaisin veteen, vapauttaminen tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti, aiheuttamatta kalalle tarpeetonta kipua ja kärsimystä. Vahingoittunut kala tulisi lopettaa, jos se tulisi todennäköisesti kuolemaan vapauttamisen jälkeen. Saaliiksi otettava kala tulisi niin ikään

¹⁷⁰ HE 186/2022 vp, 2.

¹⁷¹ HE 186/2022 vp, 2-3.

¹⁷² HE 186/2022 vp, 3, 33-34, 159.

¹⁷³ HE 186/2022 vp, 1, 216-217.

lopettaa esimerkiksi kovalla iskulla päähän tai niska taittamalla mahdollisimman nopeasti aiheuttamatta kalalle tarpeetonta kipua ja kärsimystä. Laissa säädettäisiin poikkeuksista, jolloin kaloja ei tarvitse tappaa mahdollisimman nopeasti saaliiksi ottamisen jälkeen, esimerkiksi jos tappaminen ei sääolosuhteista johtuen onnistu heti tai saaliiksi saadaan suuri määrä kaloja, kuten troolikalastuksessa. Silloinkin lopetus on tehtävä niin pian kuin se on mahdollista. Kalastuslaissa säädettäisiin myös rapujen lopettamisesta, joka sekin tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti, esimerkiksi kiehuvaan veteen laskemalla. Veden ei tulisi laskea alle kiehumispisteen, jotta vältetään tarpeettoman kärsimyksen aiheuttaminen eläimelle. Lopettaminen voitaisiin tehdä myös muulla rapujen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä, esimerkiksi äyriäisten tappamiseen kehitellyllä sähköisellä lopetusvälineellä. Lisäksi on varmistettava, että kala tai rapu on kuollut ennen sen käyttämistä ravinnoksi tai hävittämistä.¹⁷⁴

9.2.2 Sanna Marinin hallitusohjelmasta johtuvat muutokset

Syyskuussa 2022 eduskunnalle annetun hallituksen esityksen pohjalla on keväällä 2019 rauennut hallituksen esitys. Uuden hallituksen esityksen valmistelussa otettiin huomioon pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman linjaukset.¹⁷⁵ Hallitusohjelma on kunkin hallituksen itselleen laatima toimintasuunnitelma.¹⁷⁶

Marinin hallitusohjelman yhdeksi tavoitteeksi kirjattiin eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Ohjelmaan listattiin kaksitoista keinoa tavoitteen saavuttamiseksi: eläimen itseisarvon kirjaaminen eläinten hyvinvointilain perusteluihin ja eläinten lajityypillisen käyttäytymisen mahdollistaminen; asiantuntijaryhmän asettaminen selvittämään sitä, miten sika-alaa voidaan tukea porsitushäkeistä luopumisessa ja uusien parsinavetoiden rakentamisesta luopuminen; selvitetään insentiivejä tuottajille siirtymän vahvistamiseksi; selvitetään porsaiden kastraatiosta luopumista ja taataan kivunlievitys; tukijärjestelmän kehittäminen sellaisia eläinten hyvinvointia parantavia investointeja varten, jotka tehdään ennen laissa säädettyä siirtymäaikaan tai joilla mennään pidemmälle kuin laki edellyttää; eläinperäisten tuotteiden antibioottiveron käyttöönoton selvittäminen; eläinten hyvinvoinnin kriteeristön edistäminen Pohjoismaiden ja EU:n lainsäädännössä; erityisesti verkossa tapahtuvan eläinkaupan sääntelyn kehittäminen ja koirien ja kissojen tunnistusmerkinnöistä sekä rekisteristä huolehtiminen; eläinlääkärien ilmoitusvelvollisuus perinnöllisten vikojen johdosta tehdyistä toimenpiteistä, jos kyse on lemmikkieläimestä; lisärahoitus eläinkokeita korvaaville menetelmille;

¹⁷⁴ HE 186/2022 vp, 1, 216-217.

¹⁷⁵ HE 186/2022 vp, 9-10.

¹⁷⁶ Valtioneuvosto 2023.

lainsäädännön valvonnan parantaminen ja teurastamoiden videovalvonnan tehostaminen; sekä eläinsuojeluasiamiehen viran perustaminen Seinäjoelle.¹⁷⁷

Hallituksen esitykseen tehtiin hallitusohjelman mukaisesti muutoksia. Hallitus ehdottaa uusien parsinavetoiden kieltämistä. Käytössä olevista parsinavetoista ei tarvitsisi luopua kuin vasta niiden käyttöään päätyttyä, mutta parsipaikkoja ei saisi lisätä. Nautojen jaloitteluvapautuksen vapautusmenettelyn siirtymäaika tippuisi 15 vuodesta 12 vuoteen. Uusia porsitushäkkejä ei saa rakentaa, mutta olemassa olevia saisi edelleen käyttää. Emakoiden ja ensikoiden pito tiineytyshäkeissä kiellettäisiin aiempaa lyhyemmällä siirtymäajalla, eli niissä olisi 15 vuoden sijaan 12 vuoden siirtymäaika. Tuotantosikojen kirurgisen kastration kieltäminen tulisi niin ikään 12 vuoden siirtymäaika. Hallituksen esityksen liitteeksi lisättiin uusi asetuserä koskien porsaille annettavaa tehokkaampaa kivunlievitystä kirurgisen kastration yhteydessä siirtymäajan aikana. Turkiseläinten osalta siitoseläinten jatkuvaa vedensaantia koskevaa siirtymäaika lyhennetään 9 vuodesta 7 vuoteen. Verkossa tapahtuvan eläinkaupan sääntelyä kehitetään, alle puolivuotiaiden kissan- ja koiranpentujen maahantuonti myyntitarkoituksessa kielletään ja säädetään koirien ja kissojen myynti-ilmoituksiin vähimmäissisältö. Eläinlääkäreille tuli ilmoitusvelvollisuus kissoilla ja koirilla diagnosoimistaan jalostuskäyttöä rajoittavista vioista.¹⁷⁸

9.2.3 Lausuntopalaute

Säädösvalmisteluprosessiin kuuluu kirjallisten lausuntojen pyytäminen sidosryhmiltä. Myös kansalaiset ja muut tahot, joita lausuntopyynnössä ei ole erikseen mainittu, voivat antaa lausuntoja säädösehdotuksista. Lausuntoaihe voidaan jättää pois vain perustellusta syystä, esimerkiksi jos asialla on vähäinen merkitys.¹⁷⁹

Hallituksen esitysluonnos eläinten hyvinvointilaiksi oli lausuntokierroksella marras-tammikuussa 2021 - 2022. Lausuntoja annettiin 460 kappaletta, joista sidosryhmien lausuntoja oli 160 ja yksityishenkilöiden lausuntoja 300.¹⁸⁰ Sekä sidosryhmien että yksityisten ihmisten antamista lausunnoista on julkaistu yhteenvedot, jotka ovat luettavissa valtioneuvoston sivuilla.¹⁸¹ Koska hallituksen esitys pohjautuu pitkälti aiempaan, keväällä 2019 rauenneeseen hallituksen esitykseen, lausunnonantajia pyydettiin huomioimaan erityisesti esitykseen sen jälkeen tehdyt Sanna Marinin hallitusohjelmasta sekä maakuntaudistuksen kaatumisesta johtuvat muutokset.¹⁸²

¹⁷⁷ Hallitusohjelma 2019.

¹⁷⁸ He 186/2022 vp, 10.

¹⁷⁹ Oikeusministeriö 2023.

¹⁸⁰ HE 186/2022 vp, 77.

¹⁸¹ HE 186/2022 vp, 77

¹⁸² MMM 2021.

Lausunnonantajien joukko oli hyvin moninainen ja sisälsi esimerkiksi eläinsuojelujärjestöjä, lihantuotanto- ja turkisteollisuuden etujärjestöjä, viranomaisia, eläinten kasvattajien yhdistyksiä ja eläintarhoja. Lausunnon antaneisiin sidosryhmiin lukeutuvat muun muassa Animalia ry, Birdlife ry, Oikeutta Eläimille ry ja lukuisat muut eläinsuojelujärjestöt, elintarviketeollisuuden yritykset Atria, HKScan ja Snellman, Suomen Eläinlääkäriliitto ry, eläinsuojeluasiamies, aluehallintovirastoja, maa- ja metsätaloustuottajat, turkiseläinten kasvattajat, Suomen Sikayrittäjät ry, Suomen Metsästäjäliitto ry, Katolinen kirkko Suomessa, Suomen Muslimifoorumi sekä Suomen eläinoikeusjuristit ry.¹⁸³

Sidosryhmien lausunnoista tehdyt lausuntokooste, lausuntoyhteenvedo sekä lausunnonantajien yksittäiset lausunnot löytyvät valtioneuvoston verkkosivuilta. Yksityishenkilöiden yksittäisiä lausuntoja ei ole nähtävillä valtioneuvoston hankesivuilla, mutta yksityishenkilöiden antamista lausunnoista laadittu lausuntotiivistelmä on myös luettavissa valtioneuvoston hankesivuilla.¹⁸⁴ Seuraavissa kappaleissa käsitellään tiivistetysti joitakin erityisesti tuotantoeläimiä koskevia ehdotettuja lakimuutoksia ja niistä saatua palautetta.

Parsinavetat

Ehdotetun lain mukaan uusien parsinavettojen rakentaminen ja käyttäminen olisi kiellettyä. Lain voimaantuloaikaan käytössä jo olevissa parsinavetoissa saisi edelleen pitää lehmiä ja hiehoja, mutta niihin ei saisi enää lisätä parsipaikkoja. Asiaan kantaa ottaneet lausunnonantajat kannattivat ehdotettua uusien parsinavetoiden kieltä. Monet tahot ehdottivat lisäksi käytössä olevista parsinavetoista luopumista siirtymäajan puitteissa, perusteena muun muassa Euroopan unionin aikomus kieltää häkkikasvatus lähitulevaisuudessa.¹⁸⁵

Lypsykarjan jaloitteluelvelvoite

Moni lausunnonantaja kritisoi ehdotettuja jaloitteluelvelvoitteita riittämättömiksi. Parsilehmille ja -hiehoille ehdotetaan ympärivuotista jaloittelumahdollisuutta. Jotkut viranomaiset toivat esiin, että jaloitteluelvelvoitteen noudattamista olisi vaikea valvoa ilman tuottajan kirjanpitoa.¹⁸⁶

Porsitus- ja tiineytyshäkit

Asiaan kantaa ottaneet kannattivat lausunnoissaan uusien porsitushäkkien rakentamis- ja käyttöönottokieltä. Kehityssuuntaa pidettiin oikeana. Suomen Sikayrittäjien mukaan

¹⁸³ MMM 2022, 1-6.

¹⁸⁴ HE 186/2022 vp, 77.

¹⁸⁵ MMM 2022, 2.

¹⁸⁶ MMM 2022, 3.

rikkoontuneen porsitushäkin tilalle pitäisi kuitenkin saada vaihtaa ehjä häkki. Monissa lausunnoissa esitettiin käytössä olevista porsitushäkeistä luopumista siirtymäajan kuluttua, perusteena emakoille porsitushäkeissä elämisestä aiheutuva psyykinen ja henkinen kärsimys.¹⁸⁷

Lakiehdotuksessa esitetään, että emakoita ja ensikoita ei saisi pitää kahdeksaa päivää pidempää tiineytyshäkissä. Muutoksen siirtymäaika lyhennettäisiin 15 vuodesta 12 vuoteen. Muiden muassa Suomen Eläinlääkäriliitto ja eläinsuojelujärjestöt pitivät 12 vuoden siirtymäaika liian pitkänä. Lihatalot, Österbottens svenska producentförbund, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundet rf ja Elintarvikeliitto taas esittivät siirtymäajan pidentämistä 15 vuoteen. SLC perustelee siirtymäajan pidentämistä taloudellisilla syillä.¹⁸⁸

Lausuntokierroksen jälkeen esitystä muokattiin niin, että lain voimaan tullessa käytössä oleviin porsitushäkkeihin voisi tehdä korjauksia¹⁸⁹.

Porsaiden kirurginen kastraatio

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tuotantoeläiminä pidettävien porsaiden kirurgisesta kastraatiosta luopumista siirtymäajan kuluttua. Lausunnonantajista muun muassa lihatalot ja Elintarvikeliitto vastustivat tarkan aikarajan kirjaamista lakiin. Kastraatiokiellon pelätään aiheuttavan kymmenien miljoonien eurojen kustannukset sen vaatimien teollisten investointien ja kaupallisten menetysten takia. Tuottajajärjestöjen mukaan vapaaehtoiset toimet olisivat parempi vaihtoehto kuin kivunlievitysvaatimus lainsäädännössä. Siirtymäajan jälkeistä kieltoa kannattivat muun muassa Eläinten hyvinvointikeskus, eläinsuojeluasiamies, Suomen Eläinlääkäriliitto ja eläinsuojelujärjestöt. Lausunnoissa esitettiin myös tehokkaamman kivunlievityksen vaatimista siirtymäaikana.¹⁹⁰

Jatkuva vedensaanti eläinten pysyvissä pitopaikoissa

Lausunnonlähetyksen mukana siitoseläiminä pidettävien turkiseläinten jatkuvan vedensaannin vaatimukselle tulisi seitsemän vuoden siirtymäaika.

Lausunnonantajista monet pitivät lakiehdotuksen siirtymäaika liiallisena. Lakiehdotukseen sisältyy myös monia poikkeuksia jatkuvasti tarjolla olevan juomaveden vaatimukseen, esimerkiksi sääolosuhteiden vuoksi, ja monet lausunnonantajat kritisoivat kyseisiä poikkeuksia. Esimerkiksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Länsi-Suomen aluehallintovirasto toteavat, että vain eläinlääketieteelliset syyt voisivat olla poikkeus jatkuvan veden saannille.

¹⁸⁷ MMM 2022, 4-5.

¹⁸⁸ MMM 2022, 5.

¹⁸⁹ HE 186/2022 vp, 79.

¹⁹⁰ MMM 2022, 5-6.

Tuottajajärjestöiltä taas löytyy tukea lakiehdotuksen muotoilulle ja esimerkiksi lihatalot ehdottivat uusia poikkeuksia jatkuvan veden saatavilla olon vaatimukseen.¹⁹¹

Eläinlääkäreiden ilmoitusvelvollisuus

Lausunnonantajien suhtautuminen uuteen ilmoitusvelvollisuussäännökseen oli yleisesti ottaen myönteistä. Lausuntopalautteen perusteella ilmoitusvelvollisuutta laajennettiin lopullisessa hallituksen esityksessä koskemaan alun perin ehdotetun lisäksi muitakin kuin kirurgisia toimenpiteitä vaativia perinnöllisiä vikoja ja sairauksia.¹⁹²

Tainnuttamatta teurastuksen kieltö

Lakiesityksen mukaan eläin on tainnutettava tai lopetettava ennen verenlaskun aloittamista. Laista siis poistettaisiin nykyinen poikkeus koskien uskonnollisista syistä noudatettavaa erityistä teurastustapaa, minkä mukaan tainnutuksen voi tehdä samanaikaisesti verenlaskun kanssa. Useimmat asiaan kantaa ottaneet lausunnonantajat kannattivat tainnutusvaatimusta, mukaan lukien lihatalot, Elintarviketeollisuusliitto, tuottajajärjestöt, Animalia, Eläinten hyvinvointikeskus ja Eläinlääkäriliitto. Katolinen kirkko Suomessa vastustaa kieltoa perustellen näkökulmaansa uskonnonvapaudella; ehdotettu säännös vaikeuttaisi heidän mielestään merkittävästi juutalaisten ja muslimien uskon harjoittamista. Suomen juutalaisten seurakuntien keskusneuvosto toteaa lausunnossaan, että lakiluonnoksen muotoilu estäisi juutalaisten käyttämän Shechita-teurastusmenetelmän Suomessa ja kieltö rikkoisi Euroopan ihmisoikeussopimusta rajoittamalla juutalaisten uskonnonvapautta. Suomen Muslimifoorumi ry vastustaa kieltoa ja toteaa muun muassa sen olevan paitsi tarpeeton eläinten hyvinvoinnin kannalta, myös uskonnonvastainen ja islamofobinen. Oikeusministeriö nostaa lausunnossaan esiin muun muassa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön, jonka mukaan eläinten hyvinvointi voi olla hyväksyttävä peruste perusoikeuksien rajoituksille. Oikeusministeriö toteaa myös, että uskonnonvapautta tulee rajoittaa mahdollisimman vähän.¹⁹³

9.2.4 Eduskuntakäsittely

Hallituksen esitys laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi annettiin eduskunnalle 22.9.2022. Asiasta ilmoitettiin täysistunnossa 27.9.2022 ja eduskunta kävi lähetekeskustelun 4.10.2022. Asian käsittelyä jatkettiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Asia lähetettiin myös perustuslakivaliokuntaan ja ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Maa- ja metsätalousvaliokunta yhdisti asian käsittelyyn kansanedustajien

¹⁹¹ MMM 2022, 7-9.

¹⁹² HE 186/2022 vp, 80.

¹⁹³ MMM 2022, 385-392.

eläinsuojeluun liittyviä toimenpideoitteita ja lakialoitteita sekä kansalaisaloitteen Kissakriisi hallintaan - kissojen tunnistusmerkinnän ja leikkauttamisen puolesta (KAA 4/2021 vp).¹⁹⁴

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle, että vaikka ehdotetulle sääntelylle onkin hyväksyttävä yhteiskunnallinen peruste (eläinten suojelu) ja tieteellinen tutkimusnäyttö tukee eläimen tainnutusta ennen verenlaskun aloittamista, jotta vältetään eläimen kokemaa kipua ja kärsimystä teurastuksen yhteydessä, perustuslakivaliokunnan mielestä hallituksen esityksessä ehdotettu kieltäminen ennen tainnuttamista tapahtuvalle verenlaskulle rajoittaa uskonnon harjoittamisen vapautta eikä ole oikeasuhtainen suhteessa kiellon tavoitteeseen, mikä on eläinten suojeleminen. Nykyisellään laki sallii uskonnollisista syistä noudatettavan erityisen teurastustavan, jossa verenlasku aloitetaan tainnuttamisen kanssa samaan aikaan. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että ehdotettua sääntelyä on muutettava niin, että nykyisen kaltainen uskonnon harjoittamisen vapauden turvaava poikkeus säilytetään laissa.¹⁹⁵

Osa perustuslakivaliokunnan jäsenistä jätti lausuntoon eriävän mielipiteen ja huomautti perustuslakivaliokunnan linjanneen, että perusoikeuksia voidaan rajoittaa hyväksyttävästä syystä ja painavasta yhteiskunnallisesta tarpeesta. Eläinten hyvinvoinin suojelua tulisi pitää tällaisena hyväksyttävänä syynä. Eriävässä mielipiteessä todettiin, että Ruotsissa tainnuttamatta teurastus on ollut kiellettyä vuodesta 1937 lähtien, Norjassa vuodesta 1929, ja Tanskassa vuodesta 2014. Eriävässä mielipiteessä nostettiin esiin myös muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisu *Cha'are Shalom Ve Tsedek v. Ranska* (27417/95, 27.6.2000), jossa tuomioistuin otti kantaa uskonnollisista syistä tapahtuvan teurastuksen rajoittamiseen. Tuomioistuimen mukaan Ranskan valtio ei rajoittanut juutalaisyhteisön uskonnonvapautta estäessään tietynlaisen uskonnollisista syistä tehtävän teurastuksen, koska yhteisö pystyi edelleen hankkimaan erityisellä tavalla teurastettua lihaa ulkomailta. Koska hallituksen esityksessäkään ei rajoitettu uskonnollisella tavalla teurastetun lihan hankkimista ja kuluttamista, ei ehdotettu sääntely puuttuisi uskonnonvapauden ydinalueeseen.¹⁹⁶

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen valiokunnan mietinnön mukaisin muutosehdotuksin 1.3.2023.¹⁹⁷ Lakiehdotuksesta eläinten hyvinvointilaiksi muun muassa poistettiin 9 §:n ensimmäinen momentti koskien eläinlajilistojen lisäämistä tai poistamista sen pidosta saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon tai käytännön kokemukseen perustuen.

¹⁹⁴ Eduskunta 2023.

¹⁹⁵ PeVL 106/2022 vp, 4.

¹⁹⁶ PeVL 106/2022 vp, 9-10.

¹⁹⁷ PTK 178/2022 vp.

Lakiehdotuksen 65 §:ä muutettiin niin, että erityinen uskonnollinen teurastustapa sallitaan edelleen.¹⁹⁸

Eläinten hyvinvointilaki tulee voimaan 1.1.2024.¹⁹⁹

10 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyössä tarkasteltiin eläinten oikeuksia, eläinsuojelulainsäädäntöä ja sen uudistumista Suomessa. Uutta eläinsuojelulainsäädäntöä on jouduttu odottamaan pitkään. Yli kymmenen vuoden valmistelun jälkeen Suomesta ei tule eläinsuojelun edelläkävijämaata uudistetun lain myötä, vaan lakia arvostellaan riittämättömäksi.

Laki eläinten hyvinvoinnista tuo voimaan tullessaan jonkin verran parannuksia eläinten hyvinvointiin esimerkiksi uusien parsinavetoiden ja porsitushäkkien kiellon vuoksi, mutta jättää siihen kuitenkin edelleen isoja aukkoja. Siirtymäaikoja pidetään liian pitkinä. Uusi laki ei myöskään esimerkiksi puutu broilereiden tai turkiksia varten kasvatettavien eläinten pitoon. Eläinsuojelujärjestöt ja osa kansanedustajista ovatkin kritisoineet sitä, että tarhakettujen oloja ei parannettu.²⁰⁰ Esimerkiksi eläinsuojelujärjestö Animalia on vaatinut eläinten liikkumista rajoittavien rakenteiden ja verkkopohjahäkkien yksiselitteistä kieltoa.²⁰¹

Myös rituaaliteurastuksen salliminen edelleen tuntuu menneisyyteen jäämiseltä, vaikka Ruokavirasto onkin tuonut esiin, että käytännössä Suomessa teurastamossa tehty halal-teurastus ei poikkeaisi tavanomaisesta teurastuksesta.²⁰² Muun muassa Suomen Eläinlääkäriliitto on ilmaissut pettymyksensä siihen, että lainsäädäntö ei yllä samaan kuin muissa Pohjoismaissa.²⁰³

Naapurimaidemme lainsäädäntöä tarkastellessa huomataan, että ne ovat olleet Suomea edellä monessa muussakin eläinten hyvinvointikysymyksessä. Toisaalta taas maataloustuottajien mielestä eläimiä kohdellaan jo nyt hyvin ja Suomi on edelläkävijä eläinsuojelussa.²⁰⁴

Lainsäädäntöä tutkiessa tuli myös esiin, että joillakin eläimillä on enemmän oikeuksia kuin toisilla, riippuen siitä mihin tarkoitukseen eläintä pidetään. Eläinten eriarvoisuus on

¹⁹⁸ MmVM 33/2022 vp.

¹⁹⁹ MMM 2023.

²⁰⁰ PTK 173/2022 vp; Animalia 2023.

²⁰¹ Animalia 2021.

²⁰² Ruokavirasto 2022.

²⁰³ Suomen Eläinlääkäriliitto 2023.

²⁰⁴ MTV Uutiset 2022.

silmiinpistävää, kun vertaa esimerkiksi tuotantoeläinten oloja seuraeläimiin. Miksi yksi eläin joutuu kärsimään enemmän kuin toinen vain koska ihminen pitää sitä arvokkaampana? Kun on ensin lukenut teurastamojen liukuhihnaprosesseista ja siitä miten lihantuottajajärjestöt vastustavat porsaiden kivunlievityksen kirjaamista lakiin, tuntuu lähes absurdilta törmätä Helsingin Sanomien artikkeliin, jossa kerrotaan Burberryn sadeviittaan ulkoilun ajaksi puetuista, ravintoloiden samettisohvilla istuvista lemmikkikoirista²⁰⁵.

Tässä kontekstissa puhe eläinten perusoikeuksista kuulostaa hyvin etäiseltä.

²⁰⁵ Helsingin Sanomat 2023.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Bolliger, G. 2016. Animal Dignity Protection in Swiss Law -Status Quo and Future Perspectives. Schulthess Juristische Medien.

Eronen, R. 1997. Citykarhu ja kettutyttö. Kotimaisten kielten keskus. Artikkelit on julkaistu ensimmäisen kerran Helsingin Sanomien Kieli-ikkunassa 2.12.1997. Viitattu 10.3.2023. https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kieli-ikkuna_%281996_2010%29/citykarhu_ja_kettutytto

Evans, E.P. 1906. The Criminal Prosecution and Capital Punishment of Animals. William Heinemann. Viitattu 19.2.2023. https://www.gutenberg.org/files/43286/43286-h/43286-h.htm#Page_18

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Viitattu 16.2.2023. https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf

Hoppu, E., Hoppu, K. & Hoppu, K. 2020. Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet. Alma Talent.

Kelch, T. 2012. A short history of animal law. Part I. Animal Law Review Volume 19, Issue 1 (2012). Viitattu 19.2.2023. <https://law.lclark.edu/live/files/22929-191-kelchpdf>

Kelch, T. 2012. A short history of animal law. Part II. Animal Law Review Volume 19, Issue 2 (2013). Viitattu 22.2.2023. <https://law.lclark.edu/live/files/22913-192-kelchpdf>

Kivelä, M. 2017. Muuttuneet asenteet. Teoksessa Kivelä, M., Lahtinen, V. ja Uotila, L. (toim.). Uusi eläinlaki. Into Kustannus.

Koskela, T. 2019. Törkeä eläinsuojelurikos - vai onko? Referee-artikkeli. Edilex 2019/19.

Kupsala, S. 2015. Eläinten näkyvyys ja eriarvoinen kohtelu. Teoksessa Aaltola, E. ja Keto, S. (toim.). Eläimet yhteiskunnassa. Into Kustannus.

Kurki, V. 2017. Eläinten oikeudet ja oikeussubjektius. Teoksessa Kivelä, M., Lahtinen, V. ja Uotila, L. (toim.). Uusi eläinlaki. Into Kustannus.

Kurki, V. 2018. Ei vain oikeuskelpoisuutta - oikeussubjektikäsitteemme ongelmia ja uudelleenarviointia. Lakimies 5/2018.

Kurki, V. 2020. Onko eläin esine? Eläimen oikeudellisesta asemasta. Lakimies 6/2020.

Skyes, K. 2011. Human drama, animal trials: What the medieval animal trials can teach us about justice for animals. Animal Law Review Volume 17, Issue 2 (2011).

Svärd, P-A. 2015. Problem Animals: A Critical Genealogy of Animal Cruelty and Animal Welfare in Swedish Politics. Viitattu 23.2.2023. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:857698/FULLTEXT01.pdf>

Tamm, D. & Letto-Vanamo, P. 2015. Oikeuden maailma. Hansaprint. <https://edition.fi/lakimiesyhdistys/catalog/download/111/58/217-1?inline=1>

Ojanen, T. 2016. EU-oikeuden perusteita. Edita Publishing.

Wahlberg, B. 2018. Eläinoikeus: Katsaus nykytilaan ja tulevaisuuteen. Oikeus 2/2018.

Virallislähteet

HE 186/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi.

HE 47/1970 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle eläinsuojelulaiksi.

HE 36/1995 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle eläinsuojelulaiksi.

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle COM(2020) 381. Pelloilta pöytään -strategia.

MmVM 33/2022 vp. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi.

PeVL 106/2022 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi.

PeVL 18/2013 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle kansalaisaloitteesta laiksi eläinsuojelulain 22 §:n muuttamisesta.

PTK 173/2022 vp. Eduskunnan täysistunnon pöytäkirja.

Regeringens proposition 2017/18:147. Ny djurskyddslag.

Muut lähteet

Aarbakke, V. 2012. Oikeustieteellinen selvitys Norjan, Ruotsin, Tanskan, Sveitsin ja Alankomaiden eläinsuojelulainsäädännöstä.

https://mmm.fi/documents/1410837/1858027/Oikeusvertaileva+selvitys_FINAL.pdf/009d7fed-35ac-4506-99d1-5b48f75b5ced/Oikeusvertaileva+selvitys_FINAL.pdf?t=1513931104000

Aluehallintovirasto. 2023. Eläinsuojelu. Viitattu 16.2.2023.

<https://avi.fi/asioi/henkiloasiakas/valvonta-ja-kantelut/elaimet/elainsuojelu>

Animalia. 2021. Eläinsuojelulaki - Mitä tapahtui vuosikymmenen aikana? Viitattu 16.2.2023.

<https://animalia.fi/2021/11/05/elainsuojelulaki-2010-2021-mita-tapahtui-vuosikymmenen-aikana/>

Animalia. 2023. Eläinlain ensimmäisessä käsittelyssä puhuttiin ohi olennaisten aiheiden.

Viitattu 27.2.2023. <https://animalia.fi/2023/02/23/elainlain-ensimmaisessa-kasittelyssa-puhuttiin-ohi-olennaisten-aiheiden/>

Animalia. 2023. Turkistarhauskiellot lisääntyvät yhä useammassa maassa. Viitattu 27.2.2023.

<https://animalia.fi/elainten-oikeudet/turkistarhaus/turkistarhauskiellot-maailmalla/>

British History Online. 2019. Calendar of State Papers Domestic: James I, 1603-1610. Viitattu 19.2.2023.

<https://www.british-history.ac.uk/cal-state-papers/domestic/jas1/1603-10/pp200-214>

Born Free USA. 2020. Silent suffering in our own backyard: Fur farming in the United States.

Viitattu 27.2.2023. http://7a1eb59c2270eb1d8b3d-a9354ca433cea7ae96304b2a57fdc8a0.r60.cf1.rackcdn.com/BFUSA42_FurFarmReport2020-FINAL-HIRES.pdf

http://7a1eb59c2270eb1d8b3d-a9354ca433cea7ae96304b2a57fdc8a0.r60.cf1.rackcdn.com/BFUSA42_FurFarmReport2020-FINAL-HIRES.pdf

Brooks McCormick Jr. Animal Law & Policy Program. 2023. The History of the Animal Law & Policy Program at Harvard Law School. Viitattu 27.2.2023. <https://animal.law.harvard.edu/history/>

Cruelty to Animals Act of 1876. Viitattu 23.2.2023. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1876/77/pdfs/ukpga_18760077_en.pdf

Dyrevernalliansen. 2019. Breaking News: Norway bans fur farming. Viitattu 27.2.2023. <https://dyrevern.no/dyrevern/breaking-news-norway-bans-fur-farming/>

Eduskunta. 2023. Asian käsittelytiedot HE 186/2022 vp. Viitattu 17.2.2023 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_186+2022.aspx

Elizabethan Era. 2017. Elisabethan Bear & Bull Baiting. Viitattu 19.2.2023. <https://www.elizabethan-era.org.uk/elizabethan-bear-bull-baiting.htm>

Eläinten hyvinvointikeskus. 2014. Selvitys nautojen parressa ja pihatossa pidon hyvinvointi- ja talousvaikutuksista. Viitattu 25.2.2023. <https://mmm.fi/documents/1410837/1858027/Parsi-pihattoselvitys/d3c98725-74b6-4d3d-bd6d-e4bbf24b8602/Parsi-pihattoselvitys.pdf>

Eläinten hyvinvointikeskus. 2021. Eläinten hyvinvoinnin tutkimus. Viitattu 10.3.2023. <https://www.elaintieto.fi/reports/elainten-hyvinvointi-suomessa-raportti-julkaistaan-osissa-vuoden-2021-aikana/elainten-hyvinvoinnin-tutkimus/>

Eläinten hyvinvointikeskus. 2021. Eläinten hyvinvointi Suomessa III. Tuotantoeläinten hyvinvointi. Viitattu 26.2.2023. <https://www.elaintieto.fi/reports/elainten-hyvinvointi-suomessa-raportti-julkaistaan-osissa-vuoden-2021-aikana/tuotantoelainten-hyvinvointi/>

Eläinten hyvinvointikeskus. 2023. Nauta tuotantoeläimenä. Viitattu 25.2.2023. <https://www.elaintieto.fi/nauta/nauta-tuotantoelaimena/>

Eläinten hyvinvointikeskus. 2023. Sika tuotantoeläimenä. Viitattu 25.2.2023. <https://www.elaintieto.fi/sika/sika-tuotantoelaimena/>

Eläinten vuoro. 2023. Ehdotuksemme. Viitattu 27.2.2023. <https://www.elaintenvuoro.fi/suomen-elainoikeusjuristit/#ehdotus>

Eläinten vuoro. 2023. Suomen eläinoikeusjuristit ry edistää eläinoikeustiedettä Suomessa. Viitattu 17.2.2023. <https://www.elaintenvuoro.fi/elainoikeustiede/>

Euronews. 2023. Fur farming: Here's which EU countries still support the industry. Viitattu 27.2.2023. <https://www.euronews.com/green/2023/02/08/fur-import-ban-could-be-dropped-in-the-uk-heres-which-eu-countries-still-support-the-indus>

Euroopan unioni. 2023. Eläinten hyvinvointi. Viitattu 15.2.2023. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=LEGISSUM:animal_welfare

Euroopan unioni. 2023. End the Cage Age. Viitattu 15.2.2023. https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_fi

Euroopan parlamentti. 2023. Eläinten hyvinvointi ja suojele: EU:n lainsäädäntö. Viitattu 15.2.2023. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20200624STO81911/elainten-hyvinvointi-ja-suojelu-eu-n-lainsaadanto>

Furfree Alliance. 2023. Norway shuts down all fur farms ahead of schedule. Viitattu 27.2.2023. <https://www.furfreealliance.com/norway-shuts-down-all-fur-farms-ahead-of-schedule/>

Heinonen, M. 2021. Kastraati selvitys. Viitattu 24.2.2023.

https://mmm.fi/documents/1410837/1858027/Selvitys_Sikojen_kastraatio_2021.pdf/fadec6f1-c4a2-586b-1449-8fb578c6247b/Selvitys_Sikojen_kastraatio_2021.pdf?t=1643886578613

Helsingin Sanomat. 2023. Koirien tyylit. Viitattu 28.2.2023.

<https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000009405007.html>

Helsingin yliopisto. Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus. 2022. Nupoutusopas. Viitattu

25.2.2023. <https://www.helsinki.fi/fi/tutkimusryhmat/elainten-hyvinvoinnin-tutkimuskeskus/oppaat/nupoutusopas>

Kaplan. 2023. Top 10 Law School Animal Law Programs. Viitattu 17.2.2023.

<https://www.kaptest.com/study/lsat/law-school-top-10-animal-law-programs/>

Kokkonen, S. Ihminen ja poliittinen eläin. Eläinsuojelun oikeushistoria Suomessa 1864 - 1934.

Pro gradu -tutkielma. Helsinki 2007. Julkaistu Edilexissä 30.6.2008. Viitattu 16.2.2023.

<https://www.edilex.fi/opinnaytetyot/5243.pdf>

Koskela, T. 2017. Optimaalinen eläinsuojelu rikosprosessissa ja julkishallinnossa. Viitattu

17.2.2023. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/17552/urn_isbn_978-952-61-2390-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kupsala, S. 2011. Yhteiskuntatieteellinen selvitys maa- ja metsätalousministeriölle

eläinsuojelulain kokonaisuudistusta varten. Eläinten aseman muuntuminen Suomessa. Viitattu 31.1.2023.

<https://mmm.fi/documents/1410837/1858027/El%C3%A4inten+aseman+muuntuminen+Suomessa.pdf/cde205e0-061d-4345-8156-02b9a860919e/El%C3%A4inten+aseman+muuntuminen+Suomessa.pdf?t=1513931072000>

Kupsala, S. 2022. Uudessa laissa tulisi tunnustaa eläinten itseisarvo. Viitattu 26.2.2022.

<https://kmvet.fi/uudessa-laissa-tulisi-tunnustaa-elainten-itseisarvo/>

Lee, F.N. 2000. King Alfred the Great and Our Common Law. Viitattu 19.2.2023.

<http://www.theonomyresources.com/pdfs/alfred-the-great-common-law.pdf>

Luonnonvarakeskus. 2023. Tilastotietokanta Lihantuotanto vuosittain. Viitattu 26.2.2023.

https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_06%20Lihantuotanto_04%20Vuositilastot/02_Lihantuotanto_teurastamoissa_v.px/table/tableViewLayout2/?loadedQueryId=0f73f045-0880-4663-ad72-3b6aaa0daabe&timeType=from&timeValue=2000

Maa- ja metsätalousministeriö. Muistio. 1.11.2021. Viitattu 27.1.2023.

https://mmm.fi/documents/1410837/1858027/Muistio_El%C3%A4inten+hyvinvointilakiesitys+2021+muutokset+verrattuna+HE+154+2053810_2_0.pdf/cafd3a50-2b03-f390-6f47-2c0d4f15ff0e/Muistio_El%C3%A4inten+hyvinvointilakiesitys+2021+muutokset+verrattuna+HE+154+2053810_2_0.pdf?t=1636019145321

Maa- ja metsätalousministeriö. Muistio. 1.12.2012. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus. Viitattu 27.1.2023.

https://mmm.fi/documents/1410837/1858027/ESL_arviomuistio_11_12_2012.pdf/c9c81561-60bc-494d-b556-ea9b48f9b9f8/ESL_arviomuistio_11_12_2012.pdf?t=1446711981000

Maa- ja metsätalousministeriö. Lausuntoyhteenvedo. 29.3.2022. HE-luonnos laiksi eläinten

hyvinvoinnista. Lausuntoyhteenvedo sidosryhmien antamista lausunnoista. Viitattu 27.1.2023.

https://mmm.fi/documents/1410837/0/Lausuntoyhteenvedo_sidosryhm%C3%A4t_keskeiset+m

[uutokset_EHL+HE.pdf/6e03b84b-be6c-e47c-47d6-aaeeb344ab08/Lausuntoyhteenvedot_sidosryhm%C3%A4t_keskeiset+muutokset_EHL+HE.pdf?t=1649844855695](https://www.mmm.fi/-/elainten-hyvinvointilakiluonnoksen-lausuntoyhteenvedot-julkaistu)

Maa- ja metsätalousministeriö. Tiedote. 13.4.2022. Eläinten hyvinvointilakiluonnoksen lausuntoyhteenvedot julkaistu. Viitattu 25.1.2023. <https://www.mmm.fi/-/elainten-hyvinvointilakiluonnoksen-lausuntoyhteenvedot-julkaistu>

Maa- ja metsätalousministeriö. 2023. Eläinten hyvinvointilain valmistelu. Viitattu 28.1.2023. <https://www.mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM051:00/2020>

Maa- ja metsätalousministeriö. 2023. Eläinsuojelulaista tulee eläinten hyvinvointilaki. Viitattu 10.3.2023. <https://www.mmm.fi/elainsuojelulaki>

Maa- ja metsätalousministeriö. 2023. Kysymyksiä ja vastauksia eläinten hyvinvointilaista. Viitattu 25.1.2023. <https://www.mmm.fi/elainsuojelulaki/kysymyksiä-ja-vastauksia>

Maa- ja metsätalousministeriö. Lausuntokooste. 29.3.2022. Sidosryhmien antamat lausunnot. Luonnos laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Viitattu 26.1.2023. https://www.mmm.fi/documents/1410837/116906380/Lausuntokooste_kaikki+sidosryhmien+komentit_EHL+HE.pdf/02438664-c13b-697f-e8c8-7bc1a38eaa63/Lausuntokooste_kaikki+sidosryhmien+komentit_EHL+HE.pdf?t=1649776868848

Maa- ja metsätalousministeriö. 2023. Tiedote. 2.3.2023. Eduskunta hyväksyi pitkään valmistellun eläinten hyvinvointilain. Viitattu 12.3.2023. <https://www.mmm.fi/-/eduskunta-hyvakysi-pitkaan-valmistellun-elainten-hyvinvointilain>

MTV Uutiset. 2016. Missä he ovat nyt: "Kettutyttö" Mia ei kadu turkistarhaiskuja - "En olisi voinut toimia toisin". Viitattu 10.3.2023. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/missa-he-ovat-nyt-kettutytto-mia-ei-kadu-turkistarhaiskuja-en-olisi-voinut-toimia-toisin/6139118#gs.rryz91>

MTV Uutiset. 2022. Uusi eläinsuojelulaki aiheuttaa eripuraa maataloustuottajien ja eläinoikeustahojen välillä - "Kysymykset jätetty puolitiehen". Viitattu 17.2.2023. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/uusi-elainsuojelulaki-aiheuttaa-eripuraa-maataloustuottajien-ja-elainoikeustahojen-valilla-kysymykset-jatetty-puolitiehen/8555474>

Oikeusministeriö. 2023. Säädösvalmistelun kuulemisopas. Finlex. Viitattu 28.1.2023. <http://kuulemisopas.finlex.fi/>

Reuters. 2022. Swiss reject initiative to ban factory farming. Viitattu 23.2.2023. <https://www.reuters.com/world/europe/swiss-course-reject-initiative-ban-factory-farming-2022-09-25/>

RSPCA. 2023. Our history. Viitattu 26.2.2023. <https://www.rspca.org.uk/whatwedo/whoweare/history>

Ruokavirasto. 2018. Eläinsuojeluviranomaiset Suomessa. Viitattu 16.2.2023. <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-hyvinvointi/elainsuojelun-valvonta/elainsuojeluviranomaiset-suomessa/>

Ruokavirasto. 2019. Tuotantoeläimet. Viitattu 23.2.2023. <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-hyvinvointi/elainsuojelun-pitopaikoissa/tuotantoelaimet/>

Ruokavirasto. 2022. Usein kysyttyä teurastuksesta. Viitattu 13.3.2023. <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-hyvinvointi/elainsuojelu-teurastuksessa-ja-lopetuksessa/usein-kysyttya-teurastuksesta/>

- Savolainen, J. 2007. Tulokset tilojen tarkastuksista valmistuivat - rikkeitä löytyi noin 25 prosentilla tiloista. Edilex. Viitattu 17.2.2023. [https://www.edilex.fi/uutiset/16032?allWords=el%C3%A4insuojelu&offset=201&perpage=50&ort=relevance&typelds\[\]=127%3Afi&searchSrc=1&advancedSearchKey=520912](https://www.edilex.fi/uutiset/16032?allWords=el%C3%A4insuojelu&offset=201&perpage=50&ort=relevance&typelds[]=127%3Afi&searchSrc=1&advancedSearchKey=520912)
- Savolainen, J. 2010. Kaikki epäillyt turkistarhat tarkastettu - laiminlyöntejä paljastui. Edilex. Viitattu 17.3.2023. [https://www.edilex.fi/uutiset/23231?allWords=el%C3%A4insuojelu&offset=201&perpage=50&ort=relevance&typelds\[\]=127%3Afi&searchSrc=1&advancedSearchKey=528074](https://www.edilex.fi/uutiset/23231?allWords=el%C3%A4insuojelu&offset=201&perpage=50&ort=relevance&typelds[]=127%3Afi&searchSrc=1&advancedSearchKey=528074)
- Suomen Eläinlääkäriliitto. 2023. Eläinlääkäriliitto on pettynyt viime hetken muutoksista eläinten hyvinvointilakiin. Viitattu 13.3.2023. <https://www.sell.fi/uutinen/elainlaakariliitto-pettynyt-viime-hetken-muutoksista-elainten-hyvinvointilakiin>
- The Federal Council. 2022. Factory Farming Initiative. Viitattu 23.2.2023. <https://www.admin.ch/gov/en/start/documentation/votes/20220925/factory-farming-initiative.html>
- Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta. 2014. Tuotantoeläinten olennaiset käyttäytymistarpeet. Viitattu 26.2.2023. <https://www.elaintieto.fi/wp-content/uploads/2015/12/TEHVNK-k%C3%A4ytt%C3%A4ytymistarpeet.pdf>
- Turun Sanomat. 2018. Eläinten oikeudet perustuslaissa lopettaisivat Suomesta lihan tuotannon, turkistalouden, metsästyksen ja kalastuksen. Viitattu 27.2.2023. <https://www.ts.fi/uutiset/4156388>
- U.S. Department of Agriculture. 2023. National Agricultural Library. Animal Welfare Act. Viitattu 16.2.2023. <https://www.nal.usda.gov/animal-health-and-welfare/animal-welfare-act>
- U.S. Department of Agriculture. 2023. National Agricultural Library. Humane Methods of Slaughter Act. Viitattu 16.2.2023. <https://www.nal.usda.gov/animal-health-and-welfare/humane-methods-slaughter-act>
- U.S. Department of Agriculture. 2023. National Agricultural Library. Twenty-Eight Hour Law. Viitattu 16.2.2023. <https://www.nal.usda.gov/animal-health-and-welfare/twenty-eight-hour-law>
- Valtioneuvosto. 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma. Viitattu 28.1.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Valtioneuvosto. 2023. Hallitusohjelmat vuodesta 2017. Viitattu 28.1.2023. <https://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitusohjelmat>
- YLE Areena. 2015. Kidu ensin, kuole sitten. Viitattu 27.2.2023. <https://areena.yle.fi/1-2467207>
- YLE. 2015. Eläinten käsittelyssä ei puutteita - MOT-ohjelmassa kuvatut teurastamot tarkastettu. Viitattu 27.2.2023. <https://yle.fi/a/3-8474418>
- YLE. 2015. MOT vuonna 2015: Julmuutta ja välinpitämättömyyttä suomalaisteurastamoissa. Viitattu 24.2.2023. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/10/22/mot-vuonna-2015-julmuutta-ja-valinpitamattomytta-suomalaisteurastamoissa>
- YLE. 2016. Teurastamot muuttivat käytäntöjään - MOT-ohjelma johti tarkastuksiin. Viitattu 27.2.2023. <https://yle.fi/a/3-8818382>

YLE. 2018. Tajuissaan teuraalle. Viitattu 27.2.2023.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/07/11/nain-etenee-broilerin-tainnutus-ja-tapporata-viranomaiset-ja-tyontekijat>